

قورئان و زانستي سه‌ردهم

پيکله د گونجن يان نه؟

نفيسيين: دكتور زاكر نايك

وهرگيران

مصطفى احمد

- نافى په رتوكى : قورئان و زانستى سهردەم پىكىفە دگونجىن يان نە؟
- وەرگىران : مصطفى احمد
- پىداچوونا زمانى: محمد كوچەر
- دېزايىنا بەرگى: فەرسەت زوبىر
- تىراز: 1000 دانە
- چاپخانە :
- ژمارا سپارتى : D- / 2120 / 17
- چاپا دووبىيى : 2017

ژ چاپ و وەشانىن كتىبخانا **جزيرە** - دھوك

دھوك - جادا كاوه - MOB: 0750 4588806

مافى چاپى يى پاراستىيە بۇ كتىبخانا جزيرى ©

پیشەکیا و مرگیرى

پشتى چاپا ئىكى ب داوى هاتى ، پىخوشحال بويىن ، دهست ب چاپا دووى بكمىن يا قى پەرتوكا " قورئان و زانستى سەردهم پىكىفە دگونجن يان نه ؟ " و بىننە بەرددستى خاندەقانان ، ھەلبەته كارىن چ كەسەكى نه دېنى كىماسىنە ئەگەر چ نەبىت دى ھەر ھندەك خەلەتىيەن بچىك تىدا ھەبن ، بەلىن ھندى مروۋ يى ھشىار تر بىت دى كارىن جوانتر ئەنجام دەت ، نەخاسمه دلسوزى دكارىن پىروز دا گەلەك يا پىدفيه ، لەوما پشتى كو خودايى مەزن شىان دايىنە من قى پەرتوكى وەرگىرم ، من گەلەك ھەست ب خوشىيەكا مەزن كر ، چونكى گەلەك داخازا چاپا دووى ژمە دهاتەكىن ، قى پەرتوكى لەوما ئەم داخازا لىبۈرىنى ژ خاندەقانى رىزدار دكەين ژ بەر گىرۇ بونا قى پەرتوكى ، و دەمى تو قى پەرتوكى دخوينى دى پەر بھايى وى زانى ؟ يا بانگخازى ب ناڭ و دەنگ دكتور . زاكر نايىكى ، يا نوکە ل بەرددستىن تە .

چ پىنەفيت وەرگىران كارەكى پر زەممەت و ب سەرئىشە ، بەلى دەمىن وەرگىر پەرتوكەكا ب مفا وەردەگىرىت ھەست ب دلخوشىي دكەت چونكى دزانىت ، ماندىبۇنا وى دېھر ئاۋىدا ناچىت ، و تىشى ژ ھەميا پر بھاتر ؛ دەما ئەڭ پەرتوكە دېيىتىنەن جەن مفا وەرگەرتنا خاندەقانى و شىنوارىن وى پەرتوكى دەل و دەرونى وى دا دىاربىت .

((مصطفى احمد))

"نیاسینہ کا پیدائشی ل دوڑ دکٹور "زاکر ناپک"

نافی وی (عبدالکریم نایک) د یئی بھرنیا سه ب (دکتور زاکر) یان دیدادی مهمن ل ۱۹۶۳/۱۰/۱۶ ل مومبای - ل هندستانی ژ دایک بوویه، خودانی باوہر نامه یا به کاللوریووسی یه د بواری پزیشکی و نهشته رگه ریسی دا ل زانکویا مومبای. ژ سالا ۱۹۹۲ یه یئی مژویله ب کاری بانگخوازی یی ده بُو ئایینی پیروز یئی نیسلامی، و هر ئیک ژ په رتووکین ئایینی یین ئیسلامی ئانکو فورئانا پیروز، مه سیحییه تئی ئانکو ئینجیل، یه هودییه تئانکو تهورات، هندووسی و بُوزیبان یین ژ به رکرین ئیسلامی یه زور به یا کو مفه بیون و گوتارین خو یین د ژی که نالی دا پیشکیش کرین، ئه قه ژبلی ژی چهندی ب ریکا گو فاران و کاسیستان چالاکییین خو بھلاقہ دکھت. ئارمانجا دکتور "زاکر نایک" ئه وہ کو بیرتیزیا گهنجین موسلمان بی خیته سه ر ئایینی خو، ژ بُو هندی دا کو هست ب وی چهندی نه که ن ئایینی وان یئی که فنه په رسته و ببیته ئه گه ره ک بُو وان کو شہرمی ژی بکھن ل شوینا شانازی یی، دکتور "زاکر نایک" ب زانایی مهمن یئی ئیسلامی "شیخ ئه حمہ د دیدات" سه رسام بوویه، د ژی یی (۲۲ سالی یی دا) و ل سالا (۱۹۸۷) ی زایینی یئی پی داغبار بووی و ب دیدارا وی یئی شاد بووی.

بوجونا دكتور "ذاكر نايك" سهباردي ئىسلامى:

ئايىنى ئىسلامى ئايىنهكى لۆزىكى يه د گەل ھزر و بيرىن مروقى د گونجىت و ھەمى بوارىن ڙيانا مروقى يىن تىدا.

بۇ نموونە/ د قورئانا پيرۋىزدا مە زىددەر ژ (1000) ئايەتەن يىن ھەين و ئايەتىن زانستى نە، و زانست ژ نوى يى گەھشتىبىي و ژ وان ژى زارۆكبوونزانىي.

و دېئىتى: موسىلمان بەرددوام يىن د زىددىبوونى دا، و خودايى مەزن يى ل پشتامە و نموونەيان دئىنەت و دېئىتى: ل مەھا (٩) ياسالا (٢٠٠١) ئى ھەتا مەھا (٦) ياسالا (٢٠٠٢) ئى ئانکو ل پشتى رويدانى ١١ ئى سىپتەمبەرئ، ئانکو د ماودىي (٩) مەھان دا زىددەر ژ (٣٤٠٠) ئەمريكىيان يىن موسىلمان بۇويىن، و (٢٣٠٠) ژى ل ئەورۆپا يىن موسىلمان بۇويىن.

كەنالى (پىس تىقى) كەنالى دكتور "ذاكر نايك" د ل سالا (٢٠١٢) ئى ل ودلاتى هندستانى پەخشى وى يى ھاتىيە قەددەغەكىن، و چوونا وى ب خۆزى بۇ ودلاتى برىتانيا ل سالا (٢٠١٠) ياسالا ئى ھاتىيە قەددەغەكىن و نەشىت بچىتە د ناڭ وى ودلاتى دا.

بۇچۇندا دكتۆر "زاکر نایك" سەبارەتى تىرۇریستان:

دېیژىت: ئەگەر شەرکرن ل دەزى دوژمنىن ئىسلامى تىرۇر بىت ل وى دەمى هەمى مۇسلمان دى بىنە تىرۇریست، لى ل دويىف بەلگەيىن قورئانى ھەر كەسەك بىتتاوانەكى بى ئەگەر بىكۈزۈت ھەرودكى وى ھەمى مەرۋە كوشتىن.

دكتۆر زاکر نایك وەك بانگخوازەكى خودان شىان يى جىهانىي بۇ ئايىنى ئىسلامى و بەراوردىيىا د ئايىناندا نافۇدەنگى خۆ يى دەرىخستى. سەرۋەكى دامەزrandىيا لىكۆلىنىن ئىسلامى يە ل مۇمبای ل ھندستانى.

"دكتۆر زاکر نایك" ئايىنى پېرۋىز يى ئىسلامى رۇن دكەت و تىگەھەشتىن ئەدروست لسەر ناھىيەت، ئەو ژى ب بكار ئىنانا قورئانى و فەرمۇددىيەن دروست و دەقىن ئايىنىن دىتىر وەك بىنچىنەيەك، ھەقىدەم ل گەل ب كار ئىنانا لۆزىكى و راستىيەن زانستى. و يى بەرنىاسە ب شرۇفەكىرىنىن خۆ يىن جوان و بەرسقىن باودىپىكىرى بۇ وان پرسىيارىن ب ھىز يىن ژ لايى گوھداران و ئامادبۇويىن گۇتارىن وى ۋە ژى دئىنە كرن.

د ماودىيى ۲۰ سالىن راپورى دا، دكتۆر "زاکر نایك" زىدەتىر ژ (۲۰۰۰) گۇتاران يىن پىشىش كرين بۇ وەلاتىن ئەمرىكا، كەنەدا، بىریتانيا، سکۆتلەندىا، ئىتالىيا، فەنسا، سعوودىيە، ئىمارات، كويت، قەتەر، بەحرەين، عومان، مس୍ر، ئوستەراليا، نیۆزلەندىا، ئەفرىقيا يى باشۇور، نايجىرiya، غانى، گامبىا، مەغرب، جەزائير، ئىندۇنىسيا، مالىزىيا، سەنگاپۇرە، تايىلەند، ھونگ كونگ، چىن، و سريلانكا و چەند وەلاتىن دىتىر. و چەندىن گۇتارىن جىهانىي يىن ل ھندستانى پىشىش كرين.

بۇچۇندا دكتور "زاكر نايك" سەبارەتى تىرۇرىستان:

دېيىت: ئەگەر شەرەكىن ل دىرى دوژمنىن ئىسلامى تىرۇر بىت ل وى دەمى دەمى مۇسلمان دى بىنە تىرۇرىست، لى ل دويف بەلگەيىن قورئانى ھەر كەسەك بىتتاوانەكى بىن ئەگەر بىكۈزىت ھەروەكى وى ھەمى مەرۆف كوشتىن.

دكتور زاكر نايك وەك بانگخوازەكى خودان شىان يىن جىهانىي بۇ ئايىنى ئىسلامى و بەراوردىيىا د ئايىناندا نافودەنگى خۆ يىن دەرىخستى. سەرۆكى دامەزrandىيا لىكۆلىيىن ئىسلامى يە ل مۇمبای ل ھندستانى.

"دكتور زاكر نايك" ئايىنى پېرۇز يىن ئىسلامى رۇن دكەت و تىيگەھەشتىن يىن نەدروست لىسەر ناھىيەت، ئەو ژى ب بكار ئىنانا قورئانى و فەرمۇودەيىن دروست و دەقىن ئايىنىن دىت وەك بىنچىنەيەك، ھەۋىدەم ل گەل ب كار ئىنانا لۇزىكى و راستىيىن زانستى. و يىن بەرنىاسە ب شرۇفەكىرىنىن خۆ يىن جوان و بەرسقىن باودەپىكىرى بۇ وان پرسىيارىن ب ھىز يىن ژ لايى گوھداران و ئامادەبۇويىن گۇتارىن وى ۋە ژى دئىنە كىن.

د ماودىيى ۲۰ سالىن راپورى دا، دكتور "زاكر نايك" زىددەتىر ژ (۲۰۰۰) گۇتاران يىن پېشىكىش كرىن بۇ وەلاتىن ئەمرىكا، كەنەدا، بىریتانيا، سکۆتلەندىا، ئىتالىيا، فرەنسا، سعوودىيە، ئىمارات، كويىت، قەتەر، بەحرەين، عومان، مس୍ر، ئوستراليا، نیۆزەندىا، ئەفرىقا يا باشۇور، نايجيريا، غانا، گامبىا، مەغرب، جەزائير، ئىندۇنىسيا، مالىزيا، سەنگاپۇر، تایلەند، ھۆنگ كۈنگ، چىن، و سریلانكا و چەند وەلاتىن دىت. و چەندىن گۇتارىن جىهانىي يىن ل ھندستانى پېشىكىش كرىن.

ل مه‌ها (۲) یا (۲۰۱۲) ئى ل هندستانى گۆتارەك پىشىش كر كو زىددەر ژ ملىون كەسان تىيىدا ئامادەبۇون، و ببۇ ئىك ژ مەزنتىين كۆمبۇونىن ئايىنى ل جىهانى كو ژ لايى بانگخوازەكى ۋە ھاتبىتە پىشىشىرىن.

د ناڭ زىددەر ژ بلىون كەساندا ل هندستانى، دكتۆر " زاكر نايك " كەسى ژمارە (۸۲) بۇو د ناڭ ب ھىزلىرىن (۱۰۰) كەسايەتىيىن هندستانى دا كو رۇزىنامە يىا " ئىكسپرېس " يىا ھندى ل سالا (۲۰۰۹) ئى بەلەھە كر ل سالا (۲۰۱۰) ئى ببۇ ژمارە (۸۹).

و ل سالا (۲۰۰۹) ئى سىيەم ب ھىزلىرىن گۆتاربىيىزى رۇحى يى هندستانى بۇو د ناڭ (۱۰) كەسايەتىيان دا، و ل سالا (۲۰۱۰) ئى ببۇ يى ئىكى. و د سەرى لىستا (۷۰) كەسان دابۇو د ناڭ (۵۰۰) كارىگەرلىرىن مۇسلمانان دا ل جىهانى كو ل زانكۆيا جۇرج تاۋون ل ئەمرىيکا ۋە كۆللىن ل سەر ھاتەكىرن، ل سالىن (۲۰۱۱، ۲۰۱۲، ۲۰۱۳، ۲۰۱۴، و ۲۰۱۵/۲۰۱۴) ئى دا.

و خەلاتى ب ناڭ ودىنگان يىن كەسايەتىيىن ئىسلامى يىن سالانه بۇ سالا (۲۰۱۳) ئى پىشىشى وى ھاتىيە كرن.

و خەلاتى "مەلك فەيسەل" يى جىهانىي بۇ خزمەتكارىن ئىسلامى ل ۲۰۱۵/۲/۲ پىشىشى وى ھاتىيە كرن.

ب سەركەفتىيانە بەشدارى يى د چەندىن كۆر و گۆتوبىيىزان دا ل گەل چەندىن كە سايەتىيىن ب ناقۇدەنگ يىن ئايىنلىن دىتە دا كرييە. د دانوستانىنەكى دا ل گەل "وليان كامپىيەل" ب ناقۇنىشانىن "قورئان و ئىنجىل ل ژىر تىشكا زانستى" كو ل ۴/۱/۲۰۰۰ ئى ل شىكاگۇ ل ئەمرىيکا ب رېقە چوو، سەركەفتىنەكى مەزن ب دەستقە ئىينا، و د دانوستانىنەكى دىتە دا ل گەل

بانگخوازی ب ناف و دهنج یي ئايينى هندوسي "Sri Sri Ravi Shankar" كول "٢٠٠٦/٢١" ئى ل ژير نافونيشانىن "زاراھى خودى د ئايينى هندوسي و ئىسلامىدا ل بن رۇناھىيىا دەقىن پىرۇز" ل هندستانى ئەنجامدان ژ لايى پەيرەدوين ھەردوو ئايىنن ئىسلامى و هندوسييان فە گەلەك بلند ھاتە نرخاندى.

۱- پیشەگی.....

ل وى دەمى کو ژيانا مرۆڤايەتىيى ل سەر ۋى ھەسارەيى دەستپېكىرى، مرۆڤى ھەر دەم ھەول يا دايى سروشت و جە و پلەو پاينەيىن خۇ د سىستەمى چىكىرييان دا جىڭىر بىكەت و د ئارمانجا ژيانا خۇ بگەھىت، د گەشتا گەپيان ب دويىش پاستىيان دا ب درىڭاھىيا سەدەھان سالان و شارستانىيىن جودا جودا، دامەز زاندىيىن ئايىنى ب درىڭاھىيا دىرۆكى بۇ دەمەكى گەلەك درىڭ شىۋاھى ژيانا مرۆڤى ديار كرينه.

د دەمەكى دا ھندەك ژ ئايىنان پشتاخۇ ب دەقىن نېقىساندى گرىددەن کو ئەو كەسىن ل دويىش دچن ب پەيامىن وەھىيَا ئاسمانى د دانن، و ھندەكىن دىتىر ژى ب تىنى پشتا خۇ ب ئەزمۇونىن مەرۆفان گرىددەن. قورئان کو ژىدەرى سەرەگى يى بىر و باوھرىن ئىسلامى يە مۇسلمانان باوھرىيەكە تەمام ب ھندى يا ھەى کو ئەو وەھىيەكە ئاسمانىيە، ھەرودسا باوھرىيَا وان ئەوھ کو رېنىشاندەرە بۇ ھەمى مەرۆڤايەتىيى.

پەياما قورئانى بۇ ھەمى دەم و سەر دەمەكىيە و بۇ ھەمى دەم و سەر دەمان ژى ياكۇن جايى يە! لى ئەرەي قورئان شىايە د ۋى تاقيقىرنى دا يا سەر كەفتى بىت؟

مەرەما من د ۋى پەر تۈوكىدە ئەو بۇو کو شەرۆفە كىرنىن بابەتىيانە بىھم بۇ بىر و باوھرىن مۇسلمانان د دەربارە دەرسى و وەھىبۇونا قورئاندا پېرۇز دا ب تايىبەتى ل ژىر رۇناھىيَا قەدىتىنا قەكۈلىيان و بەلگەيىن زانستى.

ل سهردنه کی ژ دیرۆکا شارستانییا مرۆڤایه تیبی (موعجیزه) یان نهونین
وهسا د دانا ئانکو (موعجیزه) بن گرنگییه کا زۆر پى دهاته دان د لۆزیک و
هزرا مرۆڤان دا!

بیگومان پیناسه یه کا ساده یا (موعجیزه) یى ئهود کو هەر تشه کی ژ
دەرەھی چارچوو ۋەھی ئاسایی یى ژیانی، و مرۆڤایه تیبی روی بدهت چ
شەرۆفە کرن بۇ نەبن.

ب هەر رەنگە کی بیت دەقیت ئەم د ھشیار بین بەری کو هەر تشه کی ب
(موعجیزه) ب دانین.

ل سالا (۱۹۹۳) ئ د گۆفارا "The times of india" دا ل بازىری مۆمبای
ل ھندى راپورتەك ھاتبوو نېیسین ل سەر قەشە کی ب نافى "بaba پايلوت" کو
بۇ دەمى سى شەقىن ئىك ل دويىش ئىك د ناف بەرمىلە کا نافى دا مابۇو! لى
دەمى رۆژنامە ۋانان ۋىيەتلىك پىشىنەن ل سەر وى بەرمىلا نافى بکەن و تاقى
بکەن کو وى دگۆت دماودىي سى شەق و رۆژاندا ئەز يى د ناف نافى دا مايىم و
ئەق (موعجیزه) يا تىدا ھاتىيە ئەنجامدان ، د ھەمان دەم دا نەھىلا
رۆژنامە ۋان وى كارى ئەنجام بىدن! و گەنگە شە دىرى و د گۆت: چاوان دى
پىشىنەن ل سەر زكى دايىكە کا بچويك بۇويى كەين؟! ب ئاشكرايى دىاربۇو كو
وى قەشە دەقىا خۇ ژ تشه کى قەشىرىت. وى ئەق كارە ھەمى كر داكو ب
تنى نافودىنگان بۇ خۇ پەيدا بکەت. بى گومان ھەركە سەھى ل ۋى سەردەمى
ئەگەر پىچە کى ژى هزرا خۆبکەت ب ۋى رەنگى (موعجیزه) يى پەسەند
ناكەت و ناكەتە جەھى باودرىيى.

ل سهردنهکی ژ دیروکا شارستانییا مرۆفايەتىيىن (موعجىزه) يان ئەۋىن
وەسا د دانا ئانکو (موعجىزه) بن گرنگىيەكى زۆر پى دهاته دان د لۆزىك و
هزرا مرۆڤان دا!

بىڭومان پىناسەيەكى ساده يا (موعجىزه) يى ئەوه كو ھەر تىتەكى ژ
دەرقەيى چارچوو قەيى ئاسايى يى ژيانى، و مرۆفايەتىيىن روى بىدەت ج
شەرقەكىن بۇ نەبن.

ب ھەر رەنگەكى بىت دەقىيت ئەم د ھشىار بىن بەرى كو ھەر تىتەكى ب
(موعجىزه) ب دانىن.

ل سالا (1993) ئ د گۆڤارا "The times of india" دا ل بازىرى مۇمبای
ل ھندى راپورتەك ھاتبۇو نېيىسىن ل سەر قەشەكى ب ناھىيىن "بابا پايلۇت" كو
بۇ دەمى سى شەقىن ئىك ل دويىش ئىك د ناھ بەرمىلەكى ناھىيىن دا مابۇو! لى
دەمى رۆژنامەقانان ۋىيەتلىك پىشىنەن ل سەر وى بەرمىلا ناھىيىن بەن و تاقى
بەن كو وى دگۆت دماودىيى سى شەق و رۆژاندا ئەز يى د ناھ ناھىيىن دا مايىم و
ئەق (موعجىزه) يا تىدا ھاتىيە ئەنجامدان ، د ھەمان دەم دا نەھىيە
رۆژنامەقان وى كارى ئەنجام بىدەن! و گەنگەشە دىكىر و د گۆت: چاوان دى
پىشىنەن ل سەر زكى دايىكەكى بچوپىك بۇويى كەين؟! ب ئاشكرايى دىياربۇو كو
وى قەشەي دەقىا خۆ ژ تىتەكى فەشىرىت. وى ئەق كارە ھەمى كى داكو ب
تىن ناھۇدەنگان بۇ خۆ پەيدا بکەت. بى گومان ھەركەسەكى ل ۋى سەردەمى
ئەگەر پىچەكى ژى هزرا خۆبکەت ب ۋى رەنگى (موعجىزه) يى پەسەند
ناكەت و ناكەتە جەھى باودرىيىن.

نهگهه ئەف (موعجىزه) يىن ب درەو بەلگەھ بن ل سەر وى چەندى كو ئەفه ژ لايى خودى ۋە يىن ھاتىن، ل وى دەمى دەپت ئەم باوەرىيى ب ھەمى خىقىزانكىن جىهانى بىنин، چونكى خىقىزانكىيى و سىرکان گەلەك ب شارەزايى دكەن! خۆ چىنابىت ب "مرۆقىن خودى" بىنە زانىن و قەلەمدان! دەمى بانگەشەيا وى چەندى دئىتەكىن كو پەرتووکەك ژ وەحىيا ئاسمانىيە، ب تىن بانگەشە بەس نىنە بەلكوو دەپت بانگخوازىيەك د گەل ھەمى سەرددەمەكىدا ب ئىتە سەلاندىن ب گورەي پېۋەرىن ۋى سەرددەمى، باوەرىيىا مۇسلمانان ئەوە گو قورئان دووماھىك پەيام و وەحىيا خودى يە، موعجىزەيا موعجىزەيانە! وەكى دلۇۋانىيەكى بۇ ھەمى مرۇۋايەتىيى يَا ھاتى! ۋېچىغا بلا ئەم ژى راستىيىا ۋى بانگخوازىيى و بىر و باودرىن وى تاقى بکەين.

قورئانا پيرفُز بهره‌نگاريي پادگه‌هينيت:

هۆزان و ئەدەب ئەگەرەك بۇون بۇ دەربىرینا ھەستىن مەرۋەن و رېنىشاندەرىن بەھەرە و شارەزايى يا مەرۋەن د ھەمى كولتۇوراندا، جىهان شاھدەيى يىن ب سەرددەمەكى د دەت كو هۆزان و ئەدەب گەھشتىبۇونە گۆپىتىكى ھەرودكى چاوان نوکە زانست و تەكۈلۈچىيە ل سەرئى گۆپىتىكى نە.

ھەتا زانايىن نەمۇسلمان ژى د ئىيىك دەنگەن ل سەر وى چەندىكى كو قورئان دەقەكى وىزەيى يىن عەرەبى يىن بى وەكەھەقى و بى وىنەيە! و باشتىن وىزەيىا عەرەبى يە ل سەر رۇيىي ئەردى، قورئان بەرئى خۇ د دەتە مەرۋەفاتىيى و بەرهنگارييَا وان دكەت كو تىشىھەكى وەكى وى بىنن ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأَتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٢٣) فَإِنْ لَمْ تَفْعُلُوا وَلَنْ تَفْعُلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (٢٤)﴾ البقرە ئانكۇ: فيجا ئەگەر هوين د دوودل بن و ھەوھە گومان ھەيە د ۋى قورئانا پيرفُز يا مە ژ بۇ بەندەيى خۇ (محمد) ئى ئىنایە خوارى، ئەگەر هوين ژى بىشىن سورەتەكا وەكى وى بىنن و گازى ھەۋىشىك و ھارىكاريي خۇ ژى بىكەن ژېلى خودى ئەگەر هوين راست دېيىن، فيجا ئەگەر هوين نەشىيان و ھەرچەندە هوين چ جاران نەشىن (فيجا باودىيى پى بىنن) و خۇ ژ وى ئاگرى بىپارىزىن يى ب مەرۋەن و بەران دئىيە شاراندىن كو ژ بۇ بى باوەر و خودى نەنیاسان يىن ھاتىيە ئامادەكىن .

ئەڭ بەرهنگارييَا قورئانى ب تىنى بۇ دانان و بەرھەمئىنانا سۆرەتەكى ب تىنى بۇو ژ سۆرەتىن قورئانى، و ھەمان بەرهنگارى بۇ چەندىن جاران د قورئانىدا يا دووبارە بۇوى، ھەتا ئەفرۇكەزى دروستكىن سۆرەتەكى: كو د

جوانی و رەھوانبىزىيى و كويراتىيا راما نا وى دا ودكى قورئانا پىرۆز
بەردهست نەبۈويە!

لىچ جاران مەرۋەھەكى هشىار يى سەرددەمەيىانە باوھرىيى ب پەرتۇوکەكى ئايىنى
نائىنىت ھەرچەندە ئەگەر ب جوانلىق شىواز ژى تو بىزىيى كۆ ئەرد يى
پاستە! چونكى ئەم يىن ل سەرددەمەكىدا دېين كۆ مەرۋەھەكىدا خۇ ب ئەگەران
و زانست و لۆزىكى گرىيىدەت.

گەلەك كەس يىن ھەين زمانى جوان و ب ساناهى يى قورئانى ب بەلگەھ
وەرناگەن وەكى پەيامەكى ئاسمانى و وەھىبۇونا قورئانى! ھەر پەرتۇوکەكى
پىرۆز بانگخوازىيى وى چەندى بکەت كۆ وەھىيى ئاسمانىيە دەۋىت ژ روپىيى
لۆزىكىفە فە ب ئىتە پەسەندىكەن! ل دويىق ئاخۇقىدا زانايى ب ناۋۇدەنگ يى
فيزىيائى "ئەلبىرەت ئەنىشتاين" كۆ خودانى خەلاتى نۆبلە دېيىزىت:

"زانست بىي ئايىن زانستەكى ئىفلىجە و ئايىن ژى بىي زانست ئايىنەكى
كۆرەيە"

قىيىجا بلا ئەم ژى ۋەكۆلىيەن ل سەر قورئانا پىرۆز بکەين و بزانىن ئەرى
قورئان ل گەل زانستى ۋى سەرددەمى د گۈنچىت يان ژى نە؟

قورئان ب تىپەرتۇوکەكى زانستى نىنە بەلکوو پەرتۇوکەكى بەلگان و
ھېمایانە ئانکو: پەرتۇوکە ئايەتىنە! زىدەتەر ژ شەش ھەزار ئايەت و نىشان د
قورئانىيىدا يىن ھەين، و زىدەتەر ژ ھەزار ئايەتەن بە حسى ناۋەرۇك و كاكلەك
زانستى دەكەن!

چهندین جاران زانست يى (turn - ل) كري يان هاتينه هله لووهشاندن!

من د فى په رتوروکيدا ليينير يين زانستي راستيبيين زانستي يين سه لاندین و من يين
كرينه تيور و گريمان کو ل سهربنچينه يين زانستي نه هاتبنه دامه زراندن
ول دويش به لگه يين زانستي نه بن.

مهما دكتور زاکر نه وه کو چهندین جاران زانست ل گوري بيردوزان چهند تشهک يين بو
دمرکه چتین بو دمه کي دريئر ودکي راستييه کا حاشا هله گر يا هاتبيه دانان ل پشتی دمه کي
هر ب به لگه يين زانستي يين هاتينه هلووهشاندن ، د فى چهندی دا زانستي نه و يين يو - تيرن
کرین ل نه و به لگه يين کو دكتور زاکر نايك د فى په رتوروکيدا ديار کرین چهند به لگه يين
يه کلاکري يين زانستي نه، نه ک ب تنه گريمان و بيردوزن.

دروستبوونا گهردوونی ((په قاندنا مهزن))

دروستبوونا گهردوونی ژ لایی زاناییین ستیرناسییی بیین فیزیایی ֆه و هکی دیاردهیه کا زور په سهندکری هاتییه دانان کو ب "په قاندنا مهزن" یا هاتییه ب نافکرن، کو ب کومه کا پیزانینین بهردهست و تا قیکری یا هاتییه پشتراستکرن کو بو ماوهیی ددهان سالان ژ لایی زاناییین ستیرناسییی بیین فیزیایی ֆه بیین هاتینه کومکرن.

ل دویف په قاندنا مهزن، هه می گهردوون ل دهستپیکی سنه گه کا مهزن بوو (وهکی که فاله کی چر یی عهوری) کو دبیژنی (Primary nebula) پاشی په قاندنا مهزن یا هاتییه رویدان (ژیک جودابوونا دوودمین) ببوو ئه گه ری دروستبوونا گه له ستیران (Galaxies). و پشتی هینگی ئه گه له ک ستیره هاتنه دابه شکرن هه تا ئه گه ستیره دروستبوویین و ل دویقدا هه ساره و روز و هه یف.... هتد. بنچینه و دهستپیکا گهردوونی زور یا بی و هکه هفی و ده گمه ن بوو، و ج حاران نابیت ئه گه رویدانه ب تشته کی ریکه هفتی ب ئیته شروق هکرن!

د قورئانا پیروز دا چهندین ئایه ت بیین ههین د دهرباره دهستپیکا دروستبوونا گهردوونی دا:

﴿أَوْلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَّقْنَا هُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ (۳۰) الأنبياء ئانکو : ئایا بو وان که سین بی باوهر رون نه بوبویه کو ب راستی ئاسمان و ئه رد ئیک پارچه بوون و ل پشتی هینگی مه ژ ئیک جوداکرن ؟

جېنابېت نېټ ودکە، قېیا د ناھىءارا ۋۇرۇنىڭ و دىاردىدا بەقانىدا مەزندا ب
نېتىه پشتگوھ ھالېتىن! چاوان د گونجىت كو بەرتۇوگەت ل پېشىيا ۱۴۰۰ سالان
ل بىابانا نەمەر دېستانى دەركەلت بىت و راستىيەكە زانستى يا ب لىن رېنگى
تىدا ھەبىت؟!

سەنگىن گازى يېئن دەستپېيىكى بەرى ناھرانىدا گەلەستىران؛
زانىايان د ئېك دەنگىن ل سەر وى چەندى كو بەرى دروستبۇونا گەلەستىران،
ماددەيەكى گەردوونى ھەبۈويە كول دەستپېيىكى ل سەر شىۋاھى (گاز)ى بۇو.
ب كورتى ، ماددەيەكى گازى يى زىبەلاخ يان ژى پارچە عەورەتكى زىبەلاخ
بەرى دروستبۇونا گەلەستىران (Galaxies) ھەبۈو . و ژ بۇ وەسفىكىندا ئى
ماددەيىن گەردوونى ژى پەيپە (دويىكىل) زۇر ب كىرھاتىت و گونجايتىد ل
شويىنا پەيپە (گاز). ئەف ئايەتال خوارى ژى بەحسى ئى دۆخى گەردوونى بۇ
مە دەكت و پەيپە (دەخان) ئانكى دويىكىل دئىتە ب كارئىنان:

﴿ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ ذَخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلأَرْضِ إِنْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا
قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعَنَ (۱۱)﴾ فصلت ئانكى: پشتى ھينگى قىا ئاسمانى
دروستبەت ل وى دەمى كو دويىكىل بۇ ، گوته ئاسمان و ئەردا: يېئن
فەرمابىھەر و ملکەچ بن ، ب حەزا وە يان ژى وە ب زوركى بىنخىمە لىن فەرمانا
خو ؟ ھەر دوو لاياب لەز گوتى: ئەم يېئن لىن فەرمانا تە و تە چەوا بېقىت
ئەم دى وى كەين .

نەف راستىيە ژى دەرئەنjamى پەقانىدا مەزن بۇون، كول بەرى ھاتنا
پېغەمبەرى (سلاڭىن خودى ل سەربىن)^۱ كەسى نەزانىيە، قىيىجا دېقىت ژىدەرى
قان زانىارىييان ژ كېفە ھاتىن؟!

شیوه‌ی ئەردی بى گپۋەرە:

بەرى نوگە هىزرا خەلکى ئەو بۇو کو ئەرد يى راستە! بۇ چەندىن سەددىيان مەرۆف گەلەك ژ وى چەندى د ترسىيان کو گەلەك ژ ئەردى دويىر بکەفن د ترسىيان نەکو ژ لىيىچا ئەردى بکەفنە خوارى. رېزدار (Francis Drake) ئىكەم كەس بۇ دەمى سەلاندى کو ئەرد يى گۆيى يە دەمى گەشتەكە دەرىيايى ل دۆر ئەردى ئەنجامدایى ل سالا (1597) ئى، و ل ۋى ئايەتى ب نىرە و ب ھوربىنى ھىزرا خۇ تىدا بکە دەمى بە حسى گوھۇرینا د ناقبەرا شەۋ و رۆزان دا دكەت :

﴿وَيُولَجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلُّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُسَمَّىٰ وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ لقمان

ئانکو : ئەرى تە بەرى خو نەدایىيى کو ب راستى خودى شەقى ھەلکىشى روزى دكەت و روزى ژى ھەلکىشى شەقى دكەت:

^١ مۇسلمان سلااقان بۇ ھەمى پىغەمبەران د ھنېرەن دەمى ناھى وان دئىيىتە ئىيىنەن.

(يولج) يان تييەلکييشى واتە: شەف ھىدى ھىدى دئىت و ھەروھسا رۇز ژى بەروۋاژى، و نەف دياردىيە ژى ب تىنى ل دەمەكى روى د دەت كو نەرد يىن گرۇقىر بىت. نەگەر نەرد يىن راستبایه دا ل وى دەمى رۇيدانىن دەملىدەست روى دەن نانكۇ: ژ نىشكەكىيە دا شەف بىتە رۇز و رۇز ژى ژ نىشكەكىيە دابىتە شەف. ھەروھسا نەف چەند ئايەتەزى ئامازدىي ب گرۇقىريبا نەردى

دەكەن:

﴿ خَنَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى الْلَّيْلِ ﴾ الزمر نانكۇ: نەسمان و نەرد لىسەر بىنچىنەيىن راست يىننەن دەنگ دەستكەن، ب رەنگەكى كەوانەيى شەقى ب سەر روزىدا دئىنەت و ب ھەمان دەنگ روزى ژى ب سەر شەقىدا دئىنەت (نەفە بەلگەھەكى قورئانى يە لىسەر گرۇقىريبا نەردى).

پەيىشا عەرەبى (کور) رامانا (تىيەلکييشانى د دەت) يان (لوىلبوون) ئەھەر ب وى رەنگى كو جەمەدانىيى ب سەرەقە د پىچن. تىيەلکيىشىكەن ژى لوىلكرنا شەف و رۇزان ب تىنى ل وى دەمى روى د دەت كو نەرد يىن گرۇقىر بىت.

نەرد وەكى تەپەيى يىن گرۇقىر نىنە! بەلكوو تەپەيەكى جوگرافيانەيە، مەرەما من نەوه كول جەمسەران راست دېيت، ئانكۇ د چىتە سەر شىۋەيىن ھىكى و نەف ئايەتە بەحسى شىۋەيىن نەردى دەكەت :

﴿ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَّاها (٣٠) ﴾ النازعات نانكۇ: و ل پشتى ھىنگى مە نەرد ب شىۋىن ھىكى دەستكەن.

د زمانی عهربیدا ل بهرامبهر پهیقا هیکن (دحا)^۱ دئیته بکار ئینان رامانا هیکا نهعامهی د دهت، شیوهی هیکا نهعامهی و هکی شیوهی تهپهیا ئهردی یه.

قورئان زور ب جوانی و هویربینی بهحسن شیوهی ئهردی دکهت هه رچهنده دهمنی قورئان هاتییه خوار تشتی بھربهلاق ئه و بولو کو ئه رد یی راسته.

رۇناھىيىا ھەيقى رۇناھىيىه كا ۋەشكەستىيە:

د شارستانىيەتىن كەفن دا باودر ئه و بولو تىشكى رۇناھىيىا ھەيقى يا وى ب خۆيە لى زانستى نوگە دېيىزىتە مە كو تىشكى ھەيقى تىشكە كا شكەستىيە و فەدپەشىت. هەر چەندە بەرى ۱۴۰۰ سالان د قورئانا پىروزدا ئامازە يا ب فى راستىيىن هاتىيە كىن د فى ئايەتىدا:

^۱ پهیقا (دحا) ژ لايى "يوسف على" فە رامانا (پانىيە كا مەزن) د دهت كو ئەۋۇرى ھەر پاستە لى ئەف پەيىھە رامانا هیکا نهعامهی ژى د دهت.

﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُّنِيرًا﴾ (٦١) الفرقان ئانکو : گەلهك يى مەزىنە ئەو زاتى د ئاسمانى دا چەندىن خولگەيىن مەزن يىن چىكىرىن (بو ھەسارا و ئىستىرا دەھىتە ب كارئىنان) و چرايىھەكا رون كو ئەو ژى روزە و ھەيقەكا رونا ھىدەر يا تىدا داناي

د قورئانىيىدا پەيىقا (الشمس) بۇ رۆزى ياهاتىيە ب كارئىنان و ھەرودسا پەيىقا (السراج) ژى يا ب كارئىنايى كو رامانا "مەشخەل"ى دگەھىنېت. يان پەيىقا (وهاج) كو رامانا چرايىھەكى يان (ضياء) ئانکو: رۇناھىيىھەكا ب ھىز. ھەرسى تىيگەھ د گونجايىنە بۇ وەسفكىرنا رۆزى، چونكى رۆز رۇناھىيىھەكا ب ھىز و گەرماتىيەكە ب تىيەن بەرھەم دئىنېت ب سۆتىناخۇ يا ژ ناۋدایى. پەيىقا (قمر) د قورئانىيىدا بۇ ھەيقى يا ب كارھاتى و ھەرودسا پەيىقا (منير) ژى يا دايىھ ب دويىف ۋە كو رامانا تىشەكى د دەت رۇناھىيى بىدەت، ھەلبەت بەحسى شىھەستنا رۇناھىيى و رۇناھى دانەقى يە .

دوبوبارە وەسفا قورئانا پىرۆز زۆر يا گونجايى يە د گەل سروشتى ھەيقى، چونكى رۇناھىيىا ھەيقى يا وى نىنە و ھەيىش تىشەكى نەيى چالاکە و ب تىن وى رۇناھىيى د دەتەقە و يا ژ رۆزى وەرگەتى دشکىنېت.

ب تىن جارەكى ژى د قورئانىيىدا پەيىقا (سراج) يان (وهاج) يان (چىاۋ) بۇ ھەيقى نەھاتىيە ب كارئىنان! و ھەيىش ژى ب (نور) يان (منير) نەھاتىيە وەسفكىن! ئەفەزى وى چەندى دگەھىنېت كو قورئانى جوداھىيىھەكا بەرچاۋ يا د ناۋبەرا رۇناھىيىا رۆزى و رۇناھىيىا ھەيقىدا كرى. ئەۋ چەند ئايەتە بەحسى سروشتى رۇناھىيىا رۆزى و ھەرودسا رۇناھىيىا ھەيقى دكەن:

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا﴾ ئانکو: خودى ئەو زاتە يى روز كريه ژىدەرى تىشكا روناهىيى و ، و هەيىف ژى كريه روناهى.

﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا (١٥) وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا (١٦)﴾ نوح ئانکو: ئەرى وە بەريخو نەدایى كو خودى چەوا حەفت ئاسمان دروستكىرىنه ؟! و هەيىف ژى لناڭ ئەوان دا ياكريه روناهى و هەروهسا روز ژى وەكى چرايىهكى يا هەلكرى ؟!

ئانکو: قورئانا پىرۆز و زانستى سەردهم د گونجايىنە و گەلەك رېككەفتىنەكى كويىر يا هەى د ناقيبەرا وان دا ل دەربارە سروشتى رۇناھىيىا هەيىقى و رۆزى. رۆز د زقىرىت : بۇ دەمەكى زۆر باودىرييىا فەيلەسۆفيىن ئەورۇپى و زاناييان ئەو بۇو كو ئەرد يى د نىقىا گەردوونى دا و هەمى تىشىن دىتىر ب هەيىف و رۆزان ژى قە ل دۆر ئەردى د زقىرىن!

ل سەددىيى دووئى يى بەرى زايىنى ل سەردهمى "پەتلىيمۆس" ئەق ھزرە يا بەربەلاق بۇو، هەتا ل سالا (1512) "Nicholas Copernicus" ھزرەك پېشىش كر د دەربارە لقىنا ھەسارەياندا ئەو چەندە دوپاتكر كو رۆز نالقىت و د نىقىا كۆمەلەيىن رۆزىدا يا خۆجە و ھەسارەيىن دىتىر ل دۆر وى د زقىرىن!

ل سالا (1979) ئ زانايىهكى ئەلمانى ب نافى "Yohannus kepler" پەرتۈوكەك ب نافى "Astronomia Nova" بەلەقەك. كو د وى پەرتۈوكىدا گەھشتىبوو وى دەرئەنjamى ھەسارە نە ب تىنى د خۆلگەيەكە ھېكەيى دا ل دۆر رۆزى د زقىرىن بەلكوو ب لەزاتىيەكە نەرېك ل دۆر تەوهەرى خۆ ژى د زقىرىن. ب ۋان پېزانىن ئاسانكارى ژ بۇ زانايىن ئەورۇپىيىان دروست

بوو داکو زۆرینه یا میکانیزمین کۆمەلە یا رۆژى ب شیوه یەکى دروست شرۆفە بکەن و لىّك بدهن . بو نموونە ل دويش ئىك هاتنا شەف و رۆزان .

پشتى فى دىتنى باوھرييما زاناييان ئەو بولو كۆمەلە یا جىكىر و راودستىيايى يە و وەكى ئەردى ل دۆر تەوەرى خۇ نازقىرىت . ھېشتا يال بىرا من دەمى من ل قوتابخانە يى ئەف خەلەتىيا زانستى د خواند . ھىزرا خۇ د فى ئايەتا قورئانىدا بکە «وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالقَمَرَ كُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (۳۳)» الائىباء ئانکو : ھەر ئەو زاتە يى شەف و رۆز و ھەتاف چىكىرين و ھەرئىك ل ناڭ خولگەها خودا دزقىن و مەلەقانىا دكەت .

پەيضا (يسبحون) د فى ئايەتا ل سەرى دا ياخاتىيە ب كارئىنان كۆز پەيضا (سبح) ياخاتى رامانا لقىنا تشتان ب خۇقە دىگرىت . ئەگەر ئەف پەيضا بو كەسەكى ل سەر ئەردى هاتە ب كارئىنان ئەف رامانا لوىلبوون و مەلەقانىيان نائىت بەلكوو ب رامانا پىچەچۈونى يان غاردانى دئىت . لى ئەگەر بو كەسەكى ب كارهات كۆ د ناڭ ئاپىدا بىت ئەف رامانا مەلەقانىيان د دەت نەك رامانا ب سەر ئاڭ كەفتىنى . ب ھەمان شىوه ئەگەر پەيضا (يسبح) ژ بو تىشەكى بەتال يى وەكى رۆژى هاتە بكار ئىنان ئەف رامانا گەشتىرىنى ب تىنى نائىت ! بەلكوو رامانا لقىنا وي تىشى يە يى د دەمى لقىنى دا (وەكى مەلەقانىيان لى د ئىت) .

وەركىز

بو سەلاندىنا زەپىنا رۆژى ل دۆر تەوەرى خۇ ئەم پىدە ب ئامىرەكى نە كۆ وىنە يى رۆژى بۆ مە بىنېتە سەر مىزەيەكى يان دەپەدارەكى ، ب فى رەنگى ئەم دى شىيىن بەرى خۇ دەينە رۆژى بىيى كۆ چاھىن خۇ بدانىنە سەرئىك و

زیانی بگههینیته چافین مه. يا تیبینی گرییه کو هه می (۲۵) رۆزان جاره کی هه تاڭ لقینه کا بازنه بی دکهت ئانکو رۆز بېدې ب (۲۵) رۆزانه بۇ ل دۇر خۇ زفپینه فى. رۆز ب له زاتییا نیزیکی (۲۴۰) کم د چركه یەکىدا ل بوشایی يا ئەسمانی گەشتى دکهت. نیزیکی (۲۰۰,۰۰۰۰۰) دووسەد ملیون سالان دفین هەتا ئىك جار ل دۇر چەقى (رېكا شیرى گەلهستىرا) مە د زفپیت.

﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ يس ئانکو: نه رۆز د گەھیتە هەیقى و نه شەق ژى ل پېش رۆزى دکەفیت ، هەر ئىك ژوان د (خولگە کا تایبەت يا خودا) مەلەقانیا دکەت (ل دویف یاسایى).

فى ئايەتى بە حسى راستىيە کا زانستى و بنچىنە بىي يا گرنگ يا کرى کو د ۋان سەرەمەن دووماھىيى دا يا ھاتىيە فەدىتن، ئەۋۇزى کو هەر ئىك ژ رۆزى و هەیقى خۆلگە يىيەن خۇ يىيەن تایبەت يىيەن ھەين و هەر ئىكى ژى گەشت و خۆلگە يىيەن خۇ يىيەن تایبەت يىيەن ھەين د گەردوونىدا! رۆز بەرەڭ "جەن خۇ يىيەن نەلەن" گەشتى دکەت و كۆمەل رۆزى ل كەل خۇ دېت ، ئەق جەن نەلەن ژ لايى زانايىيەن ستىرناسىيى فە زۆر ب هويربىنى يىي ھاتىيە دىاركىن و نافى وى يىي كرينه (گۆپىتكا كۆمەل رۆزى) کو د كەفیتە گەلهستىرا (ھەرقىل) و نوکە جەن وى ب رۇن و ئاشكە رايى يىي ھاتىيە زانىن!

گه له ستيره کا مهنه کومه لاروza مه به شهکي بچويکه د نافدا! نيزيکي (200) بليون ستيران ب خوفه دگريت تيري وئ (10000) سالين روناهيبي نه و ستويريبيا وئ ڙي (100) سالين روناهيبي نه! ((وهرگتير))

دهمي هه يف ل دور ته وهرئ خو د زفريت هر هندی وي دهمي يه یي کول دور ئه ردی د زفريت کو نيزيکي (29.5) بيست و نه ه روza و نيقان د بورينيت بو ته مامکرنا خوله کا ته مام.

چهند د سهيرن ئهف راستيي زانستي یيin د ئايه تيin قورئانيida هاتينه به حسکرن! ئه رئ بوجي پرسيا رهکي نه هليخين؟ ئه رئ ڙيده رئ ڦان هه مي زانياري بيان دئ ج بيت یيin د قورئانيida هاتين؟!

روزهک دئ ئيت روza دئ فه مریت:

روناهيبيا هه تاڻي ب کومه کا کارليکين کيميايي رو د دهت کو ب به رده وامي بو ماوهي (20) مليون سالانه رو د دهت ، لئي روza دئ ئيت دئ ب دووماهيک ئيت و دئ فه مریت و ب وي چهندئ ڙيان دئ ل سه ره ردي ڙي ب دووماهيک ئيت! ل ده باره هه تا هه تاپيا نه مان و دووماهيک پيئينانا هه تاڻي قورئان دبیزیت:

﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (٣٨)﴾ یس ٣٠ ئانکو : روza ڙي دئ يا به رده وام بيت د کاريں خودا هه تا ئه و دهمي بو ڙنا فچونا و ديارکري ب دوماهيک دهیت ، بيگومان ئه فه شيانين زاته کي پيچيبي و زانا ديار دکهت .

د فی ئایه تىّدا په یغا (مستقر) یا هاتىيە ب کار ئىنان گو مىبەست ژى جەھەك
يان دەمەكى دىياركى و پلان بۇ دارپژتىيە. ئانکو د قورئانىّدا یا هاتى گو رۆز
بەرەڭ خالەكا دەستنېشانكىرى دەچىت و بى گومان ل دەمەكى دەستنېشانكىرى
دى ئىتە رويدان گو پىشىر یا بۇ هاتىيە دىياركىن. ئانکو: دى ب دووماھىك
ئىت و دى ۋە مرىت!

^١ ھەمان پەيام دەچەند ئایەتەكىن دىتىر يىن قورئانا پىرۇز دا يىن دووبارە بۇوېين:
٢٩: ٢١: ٣٩: ٥: ٣٥: ١٣: ٢

ماددیهک د نافبمرا ستیران دا:

پیشتر وسا دهاته دانان کو فالاتیيا گهردوونی چ تشت تیدا نینه و فالاتیهک بهتاله ، زانایین فیزیایا ستیرناسیبی ل ڦان دووماهییان ماددیهک د نافبمرا ستیران دا فهديتن نافی وئ کرنه (پلازما) کو ڙ گازا ئایونی پیکدئیت کو ڙمارههکا یهکسان ڙ ئهليکترونی بارگه سالب و پروتونی بارگه موجه ب خوشه دگريت ، هندهک حاران پلازما ب دوختن چاري یئ ماددهي دئيته قهله مدان ل دويٺ سی دوختن ديتري یئن ماددهي کو ڙ رهقی و شلی و گازی پیکدئین. قورئانا پيرۆز د ڦی ئايهتی دا ئاماڙهی ب ڦی ماددهی د نافبمرا ڦان ستیران دا دکهت:

﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا (٥٩)﴾ الذاريات

ئانکو: ئه و زاتی کو ئاسمان و ئه رد و ههه تشهکی د نافبمرا وان دا ههیه یئ دروستکری .

فرههبوونا گهردوونی:

ل سالا (١٩٢٥)ئ زانایي ستیرناس یئ ئه مريکي "Edwin Hubble" چهند به لگه یه کيئن تيبيينيکري پيشکيشکرن کو به حسن ڙيک دويركه ڦتنا گه له ستيران ڙ ئيکودوو دکهت کو وئ چهندی د سه لين گهردوون یئ د به رفره ههبوونی دا. و نوکه ڙي فرههبوونا گهردوونی راستييهکا چه سپاندي و سه لاندييه و قورئانا پيرۆز ڙي ب ڦي رهنجي بچ مه به حسن ڦي دياردهي دکهت: ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ (٤٧)﴾ الذاريات ئانکو: مه ئاسمان بهيئ و دهستهه لاتا خو دروستکر و ب به رده وام ڙي مهزن و فرهه دکهين .

په یفا (موسعون) ب پامانا فرههکرنی دئیت بو ئافاکرن و به رفره هکرنا گه ردوونی دز فریت ، ئیک ژ زانایین هرمه مه زن یین بواری فیزیایا " A brief history "Stephe Hawking د په رتوكا "Of time" دا دبیزیت:

((دیارده یا فرهه بونا گه ردوونی مه زن تین فه دیتنا زانستی و شوره شه کا مه زن یا زانستی یا سه دهی بیستی بودو)). و قورئانا پیروز به ری کو مرؤوف تیلیسکوپی دروست بکهت به حسی فرهه بونا گه ردوونی یا کری.

چیدبیت هنده ک که س بیژن هه بونا چه ند راستی یه کان ده رباره ی گه ردوونی د قورئانیدا یا سهیر نینه چونکی عه رب د وی بواری دا د پیشکه فتی بونون! و راست ژی د بیژن کو عه رب د پیشکه فتی بونون لی ئه و وی چه ندی نزانن کو قورئان به ری شاره زابونا عه ربان د بواری ستیرناسیی دا یا هاتی یه خوار! لی گه له ک ژ راستی یین زانستی یین قورئانی و هکی په قاندنا مه زن ل ده ستپیکا درو سبوونا گه ردوونی و..... هه تا د گوپیتکا پیشکه فتانا عه ربان ژی دا نه هاتبوونه زانین! لهوما ئه ژ راستی یین زانستی یین د قورئانیدا هاتینه به حسکرن ب ئه گه ری پیشکه فتانا عه ربان د بواری ستیرناسیی دا نه بوبوینه، به لکوو به رو فاژی وی چه ندی یا راسته ، ئانکو: پیشکه فتا عه ربان د بواری ستیرناسیی دا ب ئه گه ری هه بونا جهه کی تایبہت بود د قورئانا پیروزدا بو زانستی ستیرناسیی.

ئەتۆم ژی یا ژ چەند بەشان پیکھاتى

د كەن دا بىردىزىكى ب ناڤودەنگ ھەبۇو كو ژ لايى خەلکى ۋە گەلەك يا پەسەند بۇو ، ناڤى وى "بىردىزى ئەتۆمى" بۇو (Theory of atomism) ، ئېڭەم جار ئەف بىردىزى ژ لايى زانايى ب ناڤودەنگ يى يۈونانى (Democritus) ۋە ھاتە پېشىيار كىن ، كو (۲۲) سەدەيىان بەرى نوگە يى زىايى ، (Democritus) و ئەوين پشتى وى ژى ژىايىن بانگەشەيى وى چەندى د كىن كو بچويكتىن يەكەيى پېقەرا ماددى "ئەتۆم" ھ "Atom" و ھەرەسا عەرەبىن كەن ژى ھەمان بىر و بۆچۈون ھەبۇو. د زمانى عەرەبى دا پەيىغا "الزره" ل بەرامبەر پەيىغا "ئەتۆم" دئىتە ب كار ئىيىن. زانىتى سەرددەم دېرىتە مە كو چىدېتى ئەتۆم ژى بئىتە دابەشىرىن بۇ بەشىن ژ خۆ بچويكتىر و ئەف راستىيە ژى بەرھەمى سەدەيى بىستى يە ، لى پېشىيار كىرنا ئى راستىيى ل پېشىيىا چاردە سەدەيىان دېتە تىشىتەكى دەگەمن ھەتا بۇ عەرەبان ژى! چونكى (زە) يان ئەتۆم سەنۋۇرى دووماھىيى بۇو د ھىزرا وان دا لى دەمى ئەف ئايىتە ھاتىيە خوار ئەف سەنۋۇرە ھاتە بەزاندىن:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِينَنِّكُمْ عَالَمُ الْغَيْبِ لَا يَعْزِزُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾ سېأ ئانكۇ: ئەوين خودى نەنياس بون دگوت قىامەت نىنە و ناگەھىتەمە ، ئەى پېغەمبەر بىزە وان نە خىر وەسا نىنە سويند ب خودايى من دى ھەر گەھىتە وە چونكى ئەو زات يى زانايە ب تىشىن نەيىنى و فەشارتى ، ھەتا ھندى ئەتومەكى ژى د ئاسمانى و ئەردى دا

نهشیت ژ وی بھیتھ فھشارتن ، هھروھسا نه ژ ڦی بچیکتر و نه مھزنتر نینه
کو د پھرتووکا تایبھتدا یا رون و ئاشکھرا نه بیت .

ئهڻ ئایهتا پیرۆز ئاماڙدی ڦ ب زانستی ئازاد یئ خودای ڦ مھزن دکھت کو ج
تشت ل وی بھرزه نابیت و هھمی تشتی دزانیت چ یئ فھشارتی بیت یان ژی
یئ ئاشکھرا بیت . و ژ ڦی چهندی ژی زیدهتر خودای ڦ مھزن بھحسی وی
چهندی دکھت کو ئه و یئ ئاگاھداره ب هھمی تشتھکی کو مھزنتر یان ژی
بچویکتر بیت ژ ئهتومی و ب ڦی پھنگی ئهڻ ددقھ ب پوئنی بھحسی وی
چهندی دکھت کو دروسته تشتھک ژ ئهتومی بچویکتر هھبیت ، ئهڻ راستییه
ژی هھتا ل ڦان دھمین پیشتردا نھھاتبوو فھدیتن .

۴- زانستي ئافي....

گىردىا ئافي

ل سالا (۱۵۸۰)ئ (Bernard polissoy) به حسى بىردوزا گىردىا ئافي (Water cycle) كر، وى نەو چەندە گۆت كو چاوان ئاف دېيىتە ھەلم د زەريايىان دا و ل دويىقدا ساپ دېيىت و دېيىتە عەور و عەور ژى ل دۆر وان جەن د زەرقەن يىين تىىدا دروست بۇويىن و پشتى ھىنگى چې دىن و بارانى د بارىين. و پاشى ئەف ئافە ب شىوهىي جۆك و دەريا كۆم دېيىت و د رېيىتە ئاف زەريايىان دا و ئەف گىرە ژى يا كو مە به حس كرى گىردىيەكا بەرددوامە. ل سەددىيى (Thales of Miletus)، باودرييَا وى ئەو بۇ كو (با) پريشكىن ئافي يىين ل سەر رپويىي زەريايىان ھەلدگىرت و پاشى ب شىوهىي بارانى د بارىينىت.

^۱ ئىكە ژ زانا و فەيلەسۇفىن كەفن يىين يوونانى كو د نافبەرا سائىن ۶۲۴- ۵۴۴ ئ ل پېش زايىنى يىن زايى. ب بابى زانستى و ئىكەمەن فەيلەسۇفى يوونانى دېيىتە قەلەمدان. (وەركىي).

ل سهردەمی کەقن دا خەلکی ژىدەری ئافا ژىر ئەردى نەدزانى ل كىقەيە ، وەسا ھزر دىرىن كو ئافا زەريايىان ب ئەگەری كارتىيىكىندا (با)ى و ب كىشۇھراندا دئىت و دچىت و دئىتە قەگوھاستن ، ھەرودسا باوھرييما وان ئەو بۇو كو ئاف ب رېيىا چەند پېچىكىن نەھىنى يان چالىن مەزن د زېرىتە ناف زەريايىاندا ۋە ، و دگۇتنە ئان پېرەوان ژى "دۆزەخ" ، ئەۋەزىزىن ھەنلىكەنەتە سەردەمی "ئەفلاتۇنى" ژى د بەرددوام بۇون ، ھەتە ديكارت ژى ئىك ژ مەزنلىك بىرمهندىن سەدەيىن ھەزەدىيى بۇو ئەۋەز بىرۇكەيىن ھەنلىكەنەتە كەن ، ھەتە سەدەيىن نۇزىدىيى ل دويىش بىردىۋا ئەرسەتتىسى تىشىتە كى بەرەلەڭ بۇو ، كو ب گۇرەي قىيىن بىردىۋى ئاف د ناف شەفتىيىن سار دا چې دېيت و پاشى جۆك و دەرياچەيان دروست دكەت و دچىنە د ناف كانىييان دا. لى د قى سەردەمی دا ئەم يىيىن گەھشتىينە وى راستىيىن كو رېزىنلىك بارانى د رېزىنە د ناف دەرزىن ئەردى دا و د بەرپەرسن ژ ھەبۇونا ئافا ژىر ئەردى.

و ئەقەمەزى د قىيىن دەقىي قورئانا پېرۇزدا يا ھاتىيە بە حىسىكىن:

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَّكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا لِلْوَانِهِ﴾ الزمر ئانكىو: ئەرى تە بەرىخو نەدایىن كو ب راستى خودايىن مەزن ژ ئاسمانان باران يا باراندى و ل دويىقىدا د ناخى ئەردى دا ياكوم كرى ، و ل پىشى هىنگى ب شىئىكى كانىا و كارىزان د ئىننە دەرۋە ، و پىشى هىنگى ھەر ب وى ئافى كىشىتكالىن جىاواز و ھەمەرنگ بەرھەم دئىننەت .

﴿وَيَنْزَلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (٢٤)﴾ الرُّومَ ئانکو: ژ ئاسمانا بارانى دبارىنىت و نهاردى پى ساخ دكەت ل پشتى كو دمرىت (هشك بونا گزوگىيات) ب راستى ئاڭ لناڭ وئى دەريايى ژى دا زور بەلگەھ و نىشانە يىئن ھەين بولان كەسان يىئن ھىزرا خو دددنە كارى .

﴿وَأَنْزَلَنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدْرٍ فَأَسْكَنَاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابِهِ لَقَادِرُونَ (١٨)﴾ المؤمنون ئانکو: مە ل ئاسمانى ب ئەندازە و نەخشەكى دىياركى باران باراند و ل پشتى ھىنگى مە ل ناخى ئەردىدا جىتىگىر كر، بىگومان ئەم ب گەلەك شىّودو جوران دشىيەن ۋان ئاڭان ژ ناڭ بېھىن و وان ژىيدران هشك بکەين .

ج دەق نىنە كو دىرۋۇكا وى بۇ پىش ١٤٠٠ سالان ب زېرىت و ب وى رەنگى پەسنا گىرەيا ئاڭى كىرىپىت .

دياردەيا ھەلبۇونى:

﴿وَالسَّمَاءُ ذَاتٌ الرَّجْعِ (١١)﴾ الطارق ئانکو: سويند ب ئاسمانى كو خودانى زەراندەنەقى يە .

با عموران د پیتینېت:

﴿وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ﴾ (٢٢) الطارق ئانکو: ئىيک ڙ نيشانين خودى ئهوه کو مه باين پتاندى يى هنارتى کو پتىنەرى رووهکى و دار و بارايه و هەرودسا مه باران يا ڙ ئەسمانى باراندى و دا کو وه ڙئافيٽ تىر بکەپين .

په یفا (الوچ) ل ڦيرئ يا هاتييه ب کار ئينان ؟ کويا په یفا (لچ)ه ئانکو پيستاندن يان زکپرکرن، د ڦي دهقى دا په یفا پيستاندن وئي چهندئ دگه هينيت کو با عهوران بهره ڦيکودوو پال د دهت و ب ڦي رهنجي چريبا وان زينده دبيت و دبيته ئه گهري دروستبوونا عهوري ب برويسى ، و پاشى باران د باريٽ.

و هه رئه ف به حسه د ڦان دهقيئن ديت ڦين قورئاني دا د ئينه ديتن: ﴿الْمُتَرَأْ
أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
خَلَالِهِ وَيَنْزَلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فِي صَبَابٍ بِهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَصْرُفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقَهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ﴾ (٤٣) النور ئانکو:

ئهري ما ته نه ديتیه کو هندی خودی یه عهوری د هاڙوته وی جهی یي کو
وی بقیت ، پاشی وان کوم دکهت پشتی به للاف بوين ، پاشی وان ددانته سه ریک
، ڦيچا باران ڙ وان دا دئیت ؟ ئه و ڙ وان عهورین هندی چيایان مهزن ته رگن
دئینته خواری ، ڦيچا ئه و وی بو وان دبارينيت ڦين وی بقین و ڙ وان دوير
دکهت ڦين ل دويٺ حکمهتا خو ، نيزیکه رونا هيما وی برويسی یا د عهوری
دا ههی ڙ دويراتيا خو وان کوره کهت ڦين به رئي خو ددهنی .

﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيُبَسْطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ
 وَيَجْعَلُهُ كَسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خَلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
 عَبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ (٤٨)﴾ الروم ئانکو: خودى ئەو زاتە يى چەندىن
 جورىن - با - ئى دەنئىرىت وى (با) يى ب عەور ھەلدگەرت و لگەل خۇدا
 رادپىچىت ، قىيىجا خودى بەلاق دكەت ب ھەر رەنگەكى وى بقىت ، عەورا
 پارچە پارچە دكەت ، قىيىجا دى بىنى ڪا چاوا باران ل ناۋىبەرا وان دا
 دەردىكەقىت و دبارىتە سەر ئەردى ، قىيىجا دەمى وى باران باراند بۇھەر
 دەستەيەكى ژ بەندەيىن خۇيىن وى دەقىت مفای بگەھىنتى ، ئەو ژى ئىكىسەر
 دى خوشحال بن و دى مزگىنىي دەنە ئىكەدۇ .

بى گومان داتايىن نوى يىن زانستى ئاۋازانىيى ژى زۇر ب باشى ئىكودۇو ل
 گەل وەسفىن قورئانى بۇ ھەمان دىاردەيى دگرن ، گىردىيا ئاۋى د چەندىن
 ئايەتىن دىتە يىن قورئانىدا يا بەحسىرى: ٧:٥٧ ، ٥٦:٦٨ ، ١١ ، ٥٠:٩ ، ٤٥:٥ ، ٣٦:٤٩ ، ٣٥:٩ ، ٣٦:
 ٦٧ ، ٣٠ و ٧٠ ، ١٣:١٧ ، ٢٥:٤٨ .

چىا وەكى سنگىن چادرى نە

د زانستى ئەردىناسىيى دا دياردهيا (لوىلبوونى) ديارددىيەكا نوى فەدىتىيە. دياردهيا لوىلبوونى بەرپرسە ژ دروستبۇونا زنجىرەيىن چىايىان ، ئەف تىقلى ئەردى يى ئەم ل سەر دژىن وەكى تىخەكى رەقه ، لى چىنىن دىتىر يىن د بن دا د گەرم و شلن ، لەوما ب كىر ج جۆرەن ژيانى نائىت. ئەف چەندە ژى يا هاتىيە زانىن كو خۆجەي و پىچەنويىسيانا چىايىان ياكىرىدىايى يە ب دياردهيا لوىلبوونى ۋە ، كو ھەر ئەف لوىلبوونەزى بۇونە ئەگەرەن بىنچىنە و دامەزراندنا چىايىان.

زانايىن بوارى ئەردىناسىيى دېئىزىنە مە نىقتىرەيا ئەردى ٦٠٢٥ كىلۆمەترە و ئەو تىقلى ئەردى يى ئەم ل سەر دژىن زۆر يى تەنكە و د نافبەرا ٢ كم بۇ ٢٥ كم دايە. ژ بەر تەنكىيىا تىقلى ئەردى ئەگەرەن تۈوشبۇونا ئەردىھەزى و لەرزىنى يا زۆرە.

چىا وەكى سنگىن چادرى كار دكەن ، كو چىنا تىقلى ئەردى دگەن و ناھىلەن تۈوشى لەرزىن و شلقاندىنى بىبىت و خۇراغى و پىچەنويىسانى د دەنە تىقلى تەنك ، قورئانا پىرۇز ژى ب دەق و دەق. وەسفا ئى دياردهىيى يا كرى :

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا (٦) وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا (٧)﴾ الْبَأْ ئانکو: ئەرى مە ئەرد وەكى جەي بۇ ھەوھە نە رائىخستىيە ؟ و ما مە چىا تىدا نە كرىنە ستويىن دا عەرد ب ھەوھە ۋە نەھەزىيەت ؟

پەيۇا (اوتاب) ئانکو سنگ (ئەو تشتى چادر و رەشمەلان پى رادوھەستىن) ، كو ئەو تشتىن كويىر و لوىلن د ئەردى دا يىن ھاتىنە چەقاندىن.

په رتوكا "Earth" کو ل گلهک زانکويين جيھانی دئيته خواندن ، ئىك ژ نقيسه رين دكتور(Frank press) ھ. بو ماودي ۱۲ سالان سه روكى بهشى ئە كاديمىيا زانستى بول ئە مريكا و هە رودسا شيرەتكارى زانستى يى سه روك كۆمارى بەرى يى ئە مريكا (Jimmy Carter) بول ، د په رتوكا خۆدا زۆر ب جوانى يا رۇنکرى کو چيا وەكى سنگى نە و زۆر ب کويىرى رەھىن وان د ئەردى دا يىن چۈويىنە خوار ، ل دويىش ئاخفتنىن ۋى دكتورى ، چيا رۇلەكى مەزن دېيىن د راگرتەن و خۆجە كرنا تىقلى ئەردى دا.

Earth, Press and Siever, P. 435. Also see Earth Science, Tarbuck and Lutgens, p. 157

قرئانا پیروز زور ب روئی ئامازه یا ب کاری چیایان دایی د پاراستنا ئهردی
دا ژ ئهردھەز و شلقاندى : **وَجَعْلَنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ**
(٣١) الْأَنْبِيَاء ئانکو: مە ھندهك چىيا ل ئهردى دانان دا ئەو موکم بىت و
نە ھېیيتن .

د چهند ئايەتىن دىتىر ژى دا بە حسى وى پە يامى يى هاتىيە كىن: د ۱۰ : ۲۱ و ۱۵

ب راستی هه‌فرامانی و ریکله‌فتنه‌کا زور یاده‌گمهن دئیته دیتن د نافبهرا
وهسفین قورئانی و زاناییین بواری ئه‌ردناسیین دا.

چیا ب موکومی پیّن هاتینه خوّجه کرن:

پویی نهاری بو چهندین پارچه یین رهق یی هاتییه پرت کرن کو نیزیکی ۱۰۰ کم یی ستولیره. نهف پارچه ل سه رجهن بشه کن حه لاندی د که فن کو د بیزنه (asthenosphere). دروست بونا چیایان د لیقین ڦان پارچه یاندا روی د دهت چینا تیقلی نهاری ب ستولیری ۵ کم د بنی زه ریایان دایه و نیزیکی ۳۵ کم یی ل ڙیئر پویی کیشودران دا و نیزیکی ۸۰ کم ستولیریا وئی یا ل ڙیئر زنجیره یا چیایین مه زن. نهفین هه نی ڙی دامه زرینه رین ب هیزن کو چیا ل سه رهاتینه دانان. قورئانا پیروز ڙی د فی نایه تیدا به حسی فی دامه زرینه راب هیزن یا چیایان دکهت:

﴿وَالْجِبَالَ أَرْسَأْتَ لَهَا﴾ النازعات ئانکو: مه چیا ژی ب موکومى يېن دامەز داندین .

ب ۋى رەنگى ئەمۇ زانىارىيىن كو د قورنانا پىرۆز دا ھاتىنە بەحسىرن ل
دەربارە سروشىنى چىايىان زۆر ب ھویربىنى ل گەل ۋەدىتىنىن شاز يىن
زانىسى ئەردى دا دئىنە گۈنچاندىن.

نافبرهک د نافبمرا نافا شرین و نافا سویر دا

﴿بِئْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ﴾ (٢٠) الرحمن ئانکو: ئافا دەريايى يا بەرهەنە كرى و يىن گەهاندىنە ئىك و تىكھەل ژى نابن چونكى د نافبەرا وان دا نافبردك يا هەى ناھىلىت تىكھەل بىن .

نهف دياردهيه د نافبهرا دهريايايا سپي و زهريايايا نهتلهسي و دهريايايا سور و دهريايايا عهربى دا يا ناشكهرايه. د دهقى وئى يى قورئانىدا په يقا (برزخ) يا هاتىيىه ب كار ئىينان كو ب رامانا پىكىر يان ڦى جوداكمه دئىت ، نهف نافبىه هه رچەندە نافبىه و ڙىك جوداكمه دكا فيزيايى نىنە لى په يقا (مرج) ڦ لاين ئەدەبى فە ب رامانا ۋېكەھەشتەن و تىكەلبوونى ل گەل ئىك دا دئىت. شرۇفەكارىن قورئانى ل دەستپېتىنى نەدشىان ۋان دوو ديارددىيەن بەرۋاڭى شرۇفە بىكەن ، مەردەما من ئەوه كو د دەمەكى دا دېيىزىت د گەھنە ئىكودوو و تىكەل نابن د دەمەكى ڦى دا دېيىزىت نافبىدك د نافبهرا وان دا يا هەي! زانستى سەرددەم يى ديارگرى كو نەگەر ل جەھەكى دوو دهريايىيەن جودا بگەھنە ئىك ل وى دەمى د نافبهرا وان دا نافبىدك پەيدا دېيت. نهف نافبىه وان هەردوو دهريايان ڦ ئىك جودا دكەت ب رەنگەكى كو هەردوو دهريا پەلەيىا گەرمى و پىزدىا سوپراتيىي و چېرىيا تايىبەت ب خۇفە دېيىن¹. نوکە زانايىيەن بوارى نەردىناسىيەن زۇر ب باشى دشىن راستىيە ۋان ئايەتان پۇن بىكەن ، نافبىدكا خوار يا نەدىيە د نافبهرا ئافا هەردوو دهريايان دا يا هەي كو ب وئى رېكى ئافا لايەكى دشىت بچىتە لايى دېيت لى دەمى ئافا فى دهريايى دەچىتە د

ناف دهريايها دى دا ل وي دهمى خهسله تىن خو يىن تاييهت ژ دهست د دهت و
وەكى وي ئاڤى لى دئىت ياكو دەپىتە د نافدا.

ب فى رەنگى ئەمۇ ناڤىرە وەكى ۋەگۆھىزەرەكى وەكەھە (transitional
homogenizing area) بۇ ھەردوو ئافان كاردىكت ، ھەروەسا ئەمۇ
دیاردەيە د قى ئايەتى ژى دا يا ھاتىيە بەحسىرن:

﴿وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا (٦١)﴾ النمل ئانکو: و دنافبەرا وان دوو ئافان
ژى دا ناڤىرەن ژئىك جوداکەر يىن دروستكرين .

نهف دياردهيه ل چهند جهان پوي د ددت ژ وان د نافبهرا دهريايايا سپي يا نافه‌پاست و زهريايايا نهتلهمسي ل چيایي تارق.

ههروهسا نافبېر دکا سپي يا ههی ل باشوروئ نهفريقيبيا ل جههکي کو زهريايايا نهتلهمسه و زهريايايا هيمن د گهنه نېيك لى دهمن قورئان بهحسى وى نافبېر دکمت د نافبمرا ئافا شرين و ئافا سوير دا ل گهل بهحسکرنا بهربهستى بهحسى ههبوونا (پېگرييەکا جوداکەر) دکمت:

﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَّ جَبَرَرِينِ هَذَا عَذْبَ فُرَاتَ وَهَذَا مَنْخَ أَجَاجَ وَجَعَلَ بَيْتَهُمَا بَرْزَخًا وَجِزْرًا مَخْجُورًا﴾ (٥٣) الفرقان ئانکو: و خودى يه يى ههردوو دهريا تېكەل يەك كرین: يا ئافا شرين و خوش ، و يا زىدە سوير ، و وى دنافبهرا ههردووان دا پەرۋانەك دانايىه نا ھېلىت يەك يادى خراب بکەت ، و مە نافبەك دنافبەرئ دا دانايىه ناھېلىت يەك بچىتە دناف يادى.

بۇ زانستى سەرددەم يا دياربىوئى کو ب ۋەرىڭىز رۇيباران ، دهمن ئافا شرين و زەلآل د گەھىتە ئافا سوير نەو بارودۇخ زۇر جوداترە ژ وى چەندى دهمن ئافا سوير يادو دهرييان د گەھنه نېيك.

بۇ وان ديار بىو کو نەو تشتى ئافا شرين و زەلآل ژ ئافا سوير جودا دکەت د ۋەرىڭىز رۇيباران دا جههکە چېرىيىا وى يا حبىاوازە و بەرددوام چېرىيىا خۇ دگوھۇرىت و وان دوو بەشان ژ نېيك جودا دکەت ، نەف جەن جوداکەر ژى سويراتىيەك يەك يادى جودا يەك سويراتىيەا ههردوو ئافىن شرين و سوير

،

نهف دياردهيه ل گەلهك جهان پوي د ددت ژ وان: ل مسلى دهمن رۇيبارى نىل د رېيىتە دهريايايا سپي يا نافه‌پاست ، نەف دياردهيا زانستى يا کو د قورئانا

پیروز دا ناماژه پی هاتییه دان ژ لایی دکتور (William Hay) کو زانایهئی ب نافوددنگه د بواری دمريافانييی دا و پروفيسوره د زانستي ئهرب ناسييی دا ل زانکويا "کولورادو" ل نهمریکا پشته‌فانی لى دنیته‌کرن و يا پشتراست کري.

¹Oceanography, gross, P244 and introductory Oceanography Thurman, pp.300.

²Oceanography, gross, p.242 Also see introductory Oceanography, Thurman, pp. 300-301.

تاريياتي د کويراتيبيا زهريابيان دا،

پروفيسور (Durga Rao) کو د جيئانيدا یې ب ناڤودنگه و بروفسور د بواري دهريافانيبي و زانستي نهري دا ل زانکويا (مملك عبدالعزيز) ل (جده) پروفيسور بولو ، داخواز ڙينکر کو تيبينيبيا خول درباري دن ٿائيهتا پروفز

بيئيت:

﴿أَوْ كَذَّلَاتٍ فِي بَحْرٍ لَجْنِيَ يَغْشَأُ مَوْجَ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ
كَذَّلَاتٍ بَغْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكُنْ يَرَاهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلْ اللَّهَ لَهُ
نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ﴾ النور ئانکو: یان (کرياريئن وان) دئ ودکي وان
تارييان بن یئن دبنی دهريايکا کويردا ههين ، پيلهک د سهر دا ههيه ، و
د سهر وي پيلهکا دی ههيه ، و د سهر وي دکي ستويير ههيه ،
تاريئن دڙوارن هنددک ب سهر هنددکان دانه ، ئهگهه رئيک دستي خو بينته
دهر نيزيکه ڙ بهر تاريبيا دڙوار نهبينيت ، فيجا کافران تاريئن شركي و
سمرداجوني و کرياريئن خراب ل سهر کوم بووينه . ههچيئن خودي
روناهيهکي ڙ کيتابا خو و سوننهتا پيغامبهرهي خو نه دهتني کو ئهه وي ب
هيدايهت بکهقيت که سهک نابيت وي ب هيدايهت بيئيت .

پروفيسور "Rao" نهف چهنده گوت کو زانا ب تنی دشين مه پشتراست
بکمن ل سهر ههبوونا تاريياتيبي د کويراتيبيا زهريابيان دا ، ههلههت نهف
چهندڙي ب هاريکاريبيا ئاميرين پيشكهفتني و سهر د ميانيهيه ، ج جاران
مرؤف بي هاريکاريبيا ئاميران نهشيت بچيته د ناف کويراتيبيا زهريابيان دا
زنده ڙ ۲۰ مهتران بو ۲۰ مهتران و ب ساخى ب مينيت ، مه ره ما فن ٿائيه
ڙي ههمي دهريا نين ، چونکي ههمي دهريايک نهشيت ب فن چهندڙ بئيته

و هسف کرن کو چهند چینه کین تاریبیاتیین یین ل سهر نیک یین تیدا ههین ،
مهرهما فی نایهه تی پتر دهريا و زهريا یین کویرن چونکی دبیزیت (تاریبیاتی د
زهريا یین کویردا). نهف چینا تاری د زهريا یین کویردا ب دوو نهگه ران دروست
دبیت :

۱. تیشکا روناهیین ژ حهفت ردنگان پیکدئیت کو کفانا حهفت ردنگ دروست
دکهن ، نه و حهفت ردنگ ژی نهفهنه (بنهفشي ، نیلی ، شین ، کهسک ، زهر ،
پرته قالی و سور).

تیشکا روناهیین توشی شکهستنی دبیت دهمن ب بهرئافی دکهفیت ، ل
نیزیکی ۱۰ ههتا ۱۵ مهتران بهشی ب سه رفه یی نافی روناهیا سور دمیزیت.
لهوما دهمن ملهفانه ک دچیته د کویراتییا ۲۵ مهتران دا و بریندار ببیت
نه و نهشیت رهنگی سور یی خوینا خو ببینیت ، چونکی رهنگی سور
ناگههیته فی کویراتیین. هر ب وی رهنگی ، رهنگی پرته قالی د نافبهرا ۲۰
ههتا ۵۰ مهتران هلدمیزیت ، رهنگی زهر ژ ۵۰ مهتران ههتا ۱۰۰ مهتران
ههلدمیزیت ، و کهسک ژ ۱۰۰ مهتران بو ۲۰۰ مهتران ، ول دووماهیین شین
ژی ل بن ۲۰۰ مهتران ههلدمیزیت و بنهفشي و نیلی زیدهتر ژ ۲۰۰ مهتران
ههلدمیزین ، ب هملزینا نیک ل دویف نیکی یا ردنگان و چین ل سهر چینی
هندی بئیت زهريا تاریتر دبیت ، نانکو تاریبیاتی ل دویف تیشکین روناهیین
دروست دبیت ول ژیز ۱۰۰ مهتران ب تهمامی تاری دبیت.

روومکان رمگهزین نیرو می یین همین

د کهفن دا خه لکی نه دزانی کو روودکان ژی هه رد و روودکه ز یین نیرو و می یین همین. زانستی روودکزانییی ئه و چه نده یا ئاشکه را کری کو هه می روودکه کی رمگهزین نیرو و می یین همین. هه تا ئه و روودکین ئیک رمگهز ژی ، ژ هه رد و روودکه ز یین نیرو و می یین پیکهاتین.

وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَرْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى (٥٣) طه
57
ئانکو: مه ژ نه سمانان باران یا باراندی کو چهندین رووهک ب شیوی جوت یین پیشین بوین هه رئیک بی جودایه لگه ل یین دیتر .

فیقیبان نیرو و می یین همین:

وَمِنْ كُلِّ الشَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ (٣) الرَّعْدُ ئانکو: هه فهیقیه ک ب شیوه کی جوت ، دوو دوو ، مه یین به رهه م ئیناین .

فیقی به رهه می دووماهییی بی وان روودکین پله بلنده. به ری فیقی قوناغه ک یا هه دبیزنه قوناغا گولدانی ، کو ژ هه رد و توخمن نیرو و می پیکدئیت (توف و هیک). دهه پورگ دئیته فه گوهاستن بؤ گولی ، ل وی دهه فیقی دئیته به رهه م ئینان و پشتی هینگی که شه بی دکهت و توفین خو به لاق دکهت. و ب فی رهه می هه می فیقیه ک رمگهزین نیرو و می ده دئیخن: راستیه که کو د قورئانا پیرۆز دا یا هاتییه به حسکرن.

د هندهك جوّران دا ، فيقى ب گولا نهپيتاندى دروست دبىت بۇ نموونه: مۆز و هندهك جوّرينى ئەناناسى و هژير و پرتهقال و ترى. ئەوان ژى هندهك شىوازىن پەگەزى يىن تايىبەتمەند يىن ھەين.

ھەمى تىشكىرى ب شىوهىي جووت يىن ھاتىينە دروستكىرىن.

﴿وَمَنْ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنَ (٤٩)﴾ الذاريات ئانكىو: مە ھەمى تىشكىرى ب جووت يىن دروستكىرى.

نەف دىرىه پشتىپەكى دەربارەي ھەمى تىشكىرى دگەھىنىت. ژىلى مەرۆفان ، كيانەوەران ، و پووهكان و فيقى، چىدبىت تىشىن دىت ژى فەبگەرىت و دكى كارھىيى كو ئەتۆمىن وى ژ بارگەيىن پۆزەتىف يىن پرۇتۇن و بارگەيىن نىگەتىف يىن ئەلىكتۇنى پىتكەنلەن.

﴿سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبَتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ (٣٦)﴾ يىس ئانكىو: يى پاك بىت ئەو خودايىي مەزن يىن ھەمى رەنگ ژ شىنکاتىيى عەردى ئافراندىن ، و ژوان ب خۇزى نىز و مى داين ، و ژوان چىكىرىيىن خو دى يىن دى ژى يىن ئەو پى نەزانىن . خودى بىتى ئافراندىن كريه ، قىيىجا نەيا دىجە خودايىي شرك ب وى بەيىتە كرنى .

د ۋى دەقىدا قورنان ئامازەيى ب وى چەندى دكەت كو ھەمى تىشكىرى ب شىودىيى جووت يىن دروست بىوپىن ، ژ وان تىشىن كو مەرۆف نوگە دزانىت و ژ وان ژى يىن كو نزانىت و دى ل ئايىندىيى فەبىنىت.

ئازدەن و بالندە ب شیوه‌یی کۆمەلگەن دژین

﴿وَمَا مِنْ دَبَابَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَّمٌ أَمْتَلَّكُمْ﴾
﴿الأنعام﴾ نانکو: ج ئازدەلەک نینه ل سەر رویى ئەردى و ج بالندەلەک ژى
نینه کو ب پەرین خو بفریت نەگەر وەکى ھەوھە کو مەلەک يان مللەتەکىن ب
سەریک فە نەبن .

د ھندەک لىکۆلینان دا ياخاربۇويى کو گیانه وەر و بالندە ب کۆمەل دژین ب
جۇرەکى کو رېکخىستنى د ناقيبەرا خۆدا دکەن و ژيان و کارکرنا وان يال گەل
نىڭ .

فرینا بالندەيان:

﴿أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوَّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي
ذِلِّكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾
﴿النحل﴾ نانکو: ئەرى ما بىت پەریسان بەریخو
نە دايە تەيران ل ھەوا دناقيبەرا ئەرد و ناسمانى دا ب فەرمىنت خودى دىن
دەست كرینە ؟ ژ خودى پېقەتر كەسەك نینه وان ژ كەفتىنى بگەيت . ھندە
دوئى چەندى دايە نىشان بو وى مللەتى ھەنە يى باوھىپى ب وان نىشانان
دەيىن يېن ئەو ل سەر شىانا خودى دېيىن .

دەقەمكى دەت زى بە حسنى بالندەيان دىكەت و دېئىزىت،

بِأَوْلَمْ يَرَوَا إِنِي الطَّيْرُ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبَضُنَّ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ (١٩) ؟ المَلِكُ نَانِكُو : نَهْرَى وَهُ بَهْرِيْخُو نَهْدَايَهُ وَانْ بَالْنَدَا^{نَهْوَيْنَ} بَ سَهْرَفَهُ كَوْ جَهْوَا بَهْرِيْنَ خَوْ بَهْلَافُ دَكَهُنَّ وَ دَكَهُهِينَنَهْ نَيْكَرْ ؟ نَهْفَهُ
زَبْلَى خَوْدَايَى مَهْزَنَ كَهْسَى دَيْتَرْ وَانَّا لَ جَهْنَ خَوْ رَانَاگَرِيتْ . بَ رَاسَتِي نَهْوَرْ
سَهْرَهُمَى تَشْتَهَكِي يَيْنَ بَيْنَهَرْهُ .

بَ زَارَافْشَى عَهْرَدَبِى (امْسَك) ژَ لَايَى وَيَزْدِيَيِي فَهُ ئَانِكُو : گَرْتَنَا دَهْسَتِيَ كَهْسَهَكِي
يَهُ هَهْلَگَرْتَنَ وَ گَرْتَنَا پَشْتَا كَهْسَهَكِي يَهُ ، نَهْفَى چَهْنَدَى ژَى نَهْوَهُ هَزْرَ يَا تَيْدا
كَوْ خَوْدَايَى مَهْزَنَ بَ دَهْسَتَهَلَاتَا خَوْ بَالْنَدَهِيَانَ رَادَگَرِيتْ . نَهْفَ دَدَقَهْزَى پَشْتَ
گَرِيدَانَا بَالْنَدَهِيَانَ بَ سَرَوْشَتِي دَوَوْپَاتَ دَكَهَتْ . دَاتَايَيْنَ زَانَسَتِي نَوِي يَا دِيَارَ
كَرِى كَوْ هَنَدَهَكَ بَالْنَدَهَ پَلَهِيَهَكَا بَلَنَدَ يَا رَيْكَخَسْتَنَى بَ كَارَ دَئِينَ سَهْرَهِرَايَ وَيِي
بَهْرَنَامَهِيَيِي ژَ بَوْ لَفَانَدَنَى بَوْ وَانَّ هَاتِيَيِه دَانَانَ ، لَهُومَا بَ تَنَى دَى شَيْئِينَ بَ رِيَيَا
بَهْرَنَامَهِيَهِكِي كَوْچَكَرَنَى ژَ بَوْمَاوَه مَادَدَيِيَيِي (جَيْنَيْنَ) وَانَّ بَالْنَدَهِيَانَ ، گَهْشَتَهَكَا
دَوِيرَ وَ دَرِيَزَ وَ نَالَوْزَ يَا وَانَّ بَالْنَدَهِيَيْنَ لَاوْ بَئِيَتَهَ شَرَوْفَهَكَرَنَ ، كَوْ بَيِي جَ
نَهْزَمَوْوَنَيْنَ پَيْشَتَرَ وَ جَ رَيْنِيَشَانَدَهَهَكَ هَهْبَيَتَ دَى گَهْشَتَنَ كَهَنَ . وَ دَشِينَ دَ
رَوْزَدَكَا دِيَارَ كَرِى ژَ دَا بَزَفَرَنَهَفَهَ وَيِي جَهْنَ ژَى هَاتِيَنَ .

پَرَوْفِيْسُور (Hamburger) دَ پَهْرَتَوْوَكَا خَوْدَا يَا بَ نَافِى (Fragility) نَمَوْنَهِيَهِكِي لَ سَهْرَ بَالْنَدَهِيَيِي (Mutton- bird) دَنِينِيتَ كَوْ دَ
زَهْرِيَا يَا هِيَمَنَدَا دَزِيَتَ ، نَهْفَ بَالْنَدَهِيَهَ گَهْشَتَهَكِي دَكَهَتَ بَ دَرِيَزَاهِيَيَا ٢٤٠٠ كَمَ
لَ سَهْرَ شَيْوَدِيَيِي ژَمَارَه ٨ يَا نَيْنَگَلِيزِي . وَيِي گَهْشَتَنَ نَيْزِيَكِي ٦ مَهَانَ نَهْنَجَامَ دَ
دَهَتَ لَنَ دَمَنَ ژَ وَيِرَى دَ زَفَرِيَتَهَفَهَ بَوْ جَهْنَ خَوْيَيِي بَهْرَى بَ مَاوَدِيَيِي نَيْزِيَكِي

حه قتبيه کي يان کيئتر فه دکيسيت. نهف زانيارييئن ئالوز ڙي بو گهشته کا ڙ
في جوري پيتفيه د کوم نهنداميئن ددماريئن وان بالندديان دا ههبن. نهف
بالنده ب شيوارز دکي زور یئن هويربين یئن هاتينه به رنامه ريزکرن. ئانکو ما يا
پيندي نينه نهم ب کيئي دانه رئي في به رنامه یئن ب نياسين کي یه؟

منشا هنگفيني و ڙيهاتييا وئي:

﴿وَأَوْحى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجَبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِنَ
يَغْرِشُونَ (٦٨) ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الشَّمَرَاتِ فَاسْتَكِي سُبْلَ رَبِّكَ ذَلِّلَا (٦٩)﴾ النَّحْل
ئانکو: خودايي ته گوته ميشن کو ل چيا دا خانه یئن خو دروست بکهت ، و د
وان دار و جهان ڙي یئن مروڻ بو دابين دکهت . و ڙهه مى جوره به رهه مه کي
بخوت ، و مه گوتئ کو نه و نه خشه یئن خودايي مه زن بوته کيشاين بئ
کيماسي و ب گوهداري فه ئه نجام بده .

(Von-Frisch) ل سالا ١٩٧٢ ئ خه لاتئ نوبل و هرگرت ب ليکولينا وي ل دور
سهردهري و په یودندبيا د نافبه را ميشين هنگفيني دا. هر ميشه کا
هنگفيني، پشتی کو گوله کي يان با خجه یه کي نوي دبینيت ، فه دکه ريت و
نه خشني وي جهی ب هه ڦالئين خو یئن ميش را دکه هينيت. و دبیزنه في
چهندئ سه مايا ميشا هنگفيني. راما نا وان لفينين کو نه گيانه و درين همني
ب کار دئين بؤ فه گوهاستنا زانيارييانه د نافبه را ميشين هنگفيني یئن
کريکار ، ب شيوارز دکي زانستيي و ب ريکا وينه گرتني و چهندين رينکين ديت
ليئن هاتينه فه ديت ، قورنان ڙي به حسن في چهندئ دکهت کو چاوان ميشا
هنگفيني ب ڙيهاتييا خو ريکا يه زداني خو دبینيت.

ل سه‌ری میشا هنگفینی ب می یا هاتییه به‌حسکرن (فاسلکی و کلی) ئانکو: نه و میشا هنگفینی یا مالا خو دهیلیت بؤ کۆمکرنا خوارنی میشا می یه . ب رامانه‌کا دیتر سه‌رباز یان نه و کریکار می یه .

د شانویا (Henry the fourth) یا شکسپیری دا ، هنددک ژ کەسايەتیان به‌حسن میشا هنگفینی دکەن کو یا پیکھاتى ژ کۆمەک سه‌ربازان و پاشایك بیتھەی. و ئەفەمۇزى ل سەرددەنی شکسپیری بىر و باودریئن وى خەلکى بۇون. وان ودسا هزر دکر کو میشىن هنگفینی يېن کریکار د نىئرەن و دەمەن قەستا مال دکەن کارى خو بۇ پاشای به‌حس دکەن ، لى ئەف چەندە یا راست نىنە ، نه و کریکار يېن میتە و کارىن خو ژى بۇ پاشای به‌حس ناکەن بەلکوو بۇ شاھزىنی به‌حس دکەن. ئەفەمۇزى پېيدۇ ب لىكۆلەنین پېشکەفتى بۇو د ماودىيى ۲۰۰ سالىن بورى دا کو بئىتە زانىن .

خانىيى تەفنپىركى ، نه و خانىيى لاواز ،
﴿مِثْلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أُولَيَاءَ كَمْثُلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذُتْ بَيْنَ أَوْهَنِ الْبَيْوَتِ لِبَيْنِ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (٤١)﴾ العنكبوت ئانکو: نمۇنا وان گەسىن ژېلى خودى كەسىن دیتر دکەنە پىشته‌فانىن خو ودکى تەفن پېركى نه ، دەمەن خانىي خو دروست دکەت ، ب راستى لاوازلىرىن مال مال تەفن پېركى يە ئەگەر وان زانىبويە .

ل گەل وەسەھەکا فيزىيى بۇ مالا تەفنپىركى ب خانىيەكى زۇر يې بى هىز دئىتە دىيارگرن ، قورنان به‌حسن لاوازىيىا خىزانا (مالا) تەفنپىركى ژى دکەت ،

کو تەقپىرەكى مىن يا نىر دكۈزىت (و پىشى هىنگى ژى زارۇك دايىكا خۇ دكۈزىن).^۱

ئەم ئايەتەزى بۇ وان كەسانە يىن داخوازا پىشەقانىيىن ژېلى خودى دكەن بۇ قىن دنیايان و دنیايان دووماھىيىن.

شىوهىيىن ژيانى و پەيوەندىيىا د ناۋبەرا مىرىييان دا:

﴿وَحَسِيرَ لِسْلِيمَانَ جَنُودَةَ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسَنِ وَالْطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَّعُونَ (۱۷) حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَخْطُمْتُكُمْ سَلَيْمَانُ وَجَنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (۱۸)﴾ النمل ئانکو: ھەمى لەشكەرىن سولھيمانى ب ئەجنه و مروف و بالىدە فە هاتنە كومكىن و ب رىز و رىك و پىكى هاتنە رىكخىستن . ھەتا وى دەمىن گەھشىتىنە دولا مىرىييان ، مىرىيەكى كىرە ھەوار و گوت: ئەى گەلى مىرىييان ھەرنەھە جەھىن خو ، نەكۆ دى سولھيمان و لەشكەرىن وى ھەوھە تىك شكىنن (وھەكى شويشەي) بىيى كۆ ھەست پى بکەن .

د وەختى دا خەلکى يارى ب قورئانى دكىن و د گۆتن قورئان پەرتۈوكەكە ب تىن چىرۇكىيەن ئەفسانەيى يىن تىدا ھەين و ئەوا تىدا ھاتى كۆ مىرىي ل گەل ئىكىن ئاخىن و پەيامىن گرنگ د ناۋبەرا خۇدا بەلاق دكەن ، لى د وى دەمىن بۇرى دا لېكۈلىنان كۆمەكى راستىييان دەربارە شىوازى ژيانا مىرىييان دەرىخىستن كۆ بەرى ھىنگى مەرۆقى نەدزانىن. لېكۈلىنان دىياركىر كۆ د ناۋبەرا گىانەوەران دا يان مىرىييان دا، مىرىييان زۆرترىن وەكەھەقى يا ھەى د شىوازى ژيانى دا ل گەل مەرۆقان. ئەفەزى د وان لېكۈلىنىن خوارى دا ل دەربارە مىرىييان دا زىدەتى دەردەكەھەقىت.

۱. میزی و دکی مرؤفان مریبین خو ڦه دشیرن.

۲. میریان سیسته مه کی زور پیشکه ڦتی یئ هی د دابه شکرنا کارین خودا .
ب رهنگه کی ریفه بهر و سه رپه رشتیار و چاڻدیز، کریکاران ب خو ڦه دگریت.

۳. ددم بو ددمی جار دکی چاڻ پیکه ڦتنان ئهنجام د دن و ل گه ل نیک
دنا خفن.

۴. شیواز دکی پیشکه ڦتی یئ په یو دندیکرنی یئ هین د نافبه را خودا.

۵. د ددمی پیکخستی دا کاری بازار گه ریبی دکه ن هه تا تشتین خو پیک ب
گوهڙن.

۶. د زفستانی دا دان و دوکاکین خو هه لدگرن و ئه گه ر ئه و دان و دوکاکی وان
داڻ و بشکوڙان (گوپکه) ڙ خو بددت ، ئه و دی رههین وان بڙن ، داکو ب
زانن شینبوونا وی دان و دوکاکی دی بیته نه گه ری خراب بوونا وی. و نه گه ر
نه ڦ دان و دوکاکی هه لگرتی ب بارانی ته ر ببیت دی به نه بھر تیشکا
ر ڦری هه تا هشك دبیت ، ددمی هشك بوو ، دی به نه د ڙوور ڦه چونکی دزانن
نه گه ر دان و دوکاک ته ر ببیت ل وی ددمی ردههین وی دی گه شهی که ن و دی
بیته نه گه ری ڙنا فچوونا وان.

هنگفین چاره‌سمرهک بو مرؤفا یه‌تیبی

میشا هنگفینی شیله‌یا تؤقی ژ چهندین جو رین جودا ژ میریان د میژیت و د ناف لهشی خودا دکه‌ته هنگفین و د ناف خانه و جهین بو هاتینه دانان هه‌لدگریت. ب تنبی د ڦان دوو سه‌دیین دووماهیبی دا مرؤفان ئهـ چهنده یا زانی کو میشا هنگفینی د ناف زکی خودا هنگفینی هه‌لدگریت ، ل وی ددمی ل بهری ۱۴۰۰ سالان قورئانی به‌حسن ڦی چهندی یا کری:

﴿يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شَفَاءٌ لِلنَّاسِ﴾ النحل
نانکو: هنگفینه‌کی گه‌لهک رهنگ د ناف زکی میش هنگفینی دا دردکه‌فیت .
دھرمانی نه خوشیبیان بو خه‌لکی هه‌یه .

ژ نوی بو مه یا دیار بوویی کو هنگفینی تایبہ‌تمهندیبا چاره‌سمرکرنی یا ههی ودک دژه میریبیان دھیتہ بکارئینان ، رووسيبیان ل شهري جیهانی یعنی دووی هنگفین د دانانه سه‌ر برینین خو. وی هنگفینی ژی نه‌و برین ب تهري د هیلا و ل دووماهیبی ددمی ساخ دبوویه گه‌لهک کیم شوینوارین برینان ل سه‌ر دیار دبوون. ژ بھر زوریبا چرپیا وی ، ج کیفکویی یان به‌کتريایه‌ک نه‌شیت د ناف هنگفینی دا گه‌شه‌بی بکهت.

نهـ چهنده ژی زور ب ناسکه‌رایی دیار بوو کو نیزیکی ۲۲ نه‌خوشین سینگی و نه‌لزه‌ایمه‌ری..... ل نینگلتہ‌را ژ لاین خوشکا Carole یعنی ڦه هاتنه چاره‌سمرکرن ، کو نه‌و په‌رستارهک بوو ، (Propolis) ب کار ئینا ، کو میشین هنگفینی شانه‌بیین خو تیدا دروست دکه‌ن ل دئی بھکتیایی .

نه گمر کمه کی همه ستیاری (حه ساسی) هه بیت ژ روودکه کی ، چند بیت هنگفینی ژ روودکی بدھنی بؤ وئی چهندی داکو به رگریین دروست بکھت بؤ وئی همه ستاریین. هنگفین یئی زهنجینه ب فیتامین K و فردکتۆزی.

نهو زانیارییین کو د قورئانیدا هاتین ل ده باره هنگفینی ، ل گھل بنچینه و تایبەتمەندییین هنگفینی ، چهندین سەدھیان ل پشتی هاتنا قورئانی هاتنه فەدیتن.

النذری فی زانیاریین بىن د شریته کا فیڈیویں دا ب نافی (نمفه نه و راستییه یه)؛ بؤ دەسکەفتنا فین فیڈیویں پەیوەندییین ب دامەزرینەرا لیکۆلینین نیسلامی بکە

زېرینا خوینی و شیری

نورئان ۶۰۰ سالان بهرهی به حسکرنا زېرینا خوینی ژ لاین (ابن نفیس) یا هاتییه خواری، و ۱۰۰۰ سالان ژی بهرهی ویلیام هاروی فی فهديتنی بگههینته ړوژ ئافای. ب تنی سی سهدهیان بهرهی کو بئیته زانین کو ج د ړویقیکان دا ړوی د دهت بو وی چهندی داکو پشتراست بن کو نهندام ب ریکا همرسکرنی و میزتنی خوارنی دېهن، ئایهتهک د قورئانیدا به حسی ژیدهړی پیکهاتهیین شیری دکهت، هر ب وی ړهنگی یې دئیته ړویدان.

بو تیگههشتنتی ژ دیړین قورئانی کو به حسی ڦان تشتین ب سه رفه دکهت، یا پیډفییه وی چهندی بزانین کو چهند کارلیکین کیمیایی د ړویقیکان دا ړوی د دهن ول ویرئ نه و ماددهیین ژ خوارنی فه دئینه ب دهسته ئینان، دئینه فه گواستن بو ناف خوینی ب ریکا سیسته مهکی ژالوژ؛ زور جاران ب ریکا میلاکی، نه فه ژی ل دویڅ سروشتی کیمیایی یې وی ماددهی یه، و خوینی ژی بو همه نهندامین لهشی فه دگوزیته فه، د ناف وان رژینان دا یین کو شیری دروست دکهن.

ب ړه نگهکی دیتر دی شیئین بیژین، کومهکا ماددهیین دیارکری ب ریکا نامرازین ړویقیکان دچنه د ناف لوله یین خوینا ڦان ړویقیکان دا، ول دویڅدا ب ریکا خوینی بو نهندامین لهشی دئینه فه گواستن. و نه گهه د فی ئایه تا قورئانی بگههین ل وی ده می نه ڏ برگهه یا فیسیولوژی دی بهای وی زنده تربیت،

وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ نُسْقِيْكُمْ مَمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمْ لَبَنًا
خَتْصَا سَانِغاً لِلشَّارِبَيْنِ (٦٦) * ثانِكُو: وَبُو هَهُوَهُ - گَهْلِي مَرْوَفَانَ - عَيْرَدَتْ
دَفَانَ حَهْيَوَانَانَ دَا كَوَوْ حَيْشَرْ وَچَيْلَ وَپَهْزَنْ - هَهْنَهُ ، وَهَوَيْنَ دَبِيْنَ نَهْمَزَ
گَوهَانِيْنَ وَانَ دَنَافِيْهِرَا عَوِيرَگِيْشِيْ وَخَوَيْنِيْ دَا شِيرَدَكِيْ پَافَرْ وَيَيْ بَتَامَ بَوْ
فَهْخَوارِنِيْ دَدِيْنَهُ هَهْوَهُ .

وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ نُسْقِيْكُمْ مَمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنْافِعٌ كَثِيرَةٌ
وَمِنْهَا تَأْكِلُونَ (٢١) * الْمُؤْمِنُونَ ثانِكُو : وَبُو هَهُوَهُ - گَهْلِي مَرْوَفَانَ - دَ
حَيْشَرْ وَچَيْلَ وَپَهْزَيْ دَا عَيْرَدَتَهُكَ دَأْفَارَانَدَنَا وَانَ دَا هَهْيَهُ ، ژَتَشْتَنَيْ دَنَافَ
زَكِيْ وَانَ دَا نَهْمَ شِيرِيْ دَدِيْنَهُ هَهْوَهُ ، گَهْلَهُكَ مَفَايِيْنَ دَيْتَرَ بَوْ هَهْوَهُ دَنَافَ وَانَ
دَا هَهْنَهُ وَدَكِيْ هَرِيْيِ وَپِيْسَتِيْ ، وَهَوَيْنَ ژَيْ دَخَوْنَ .

بَهْ حَسَكَرَنَا پَرَوْسَهِيَا دَرُوْسَتَبُوْوَنَا شِيرِيْ چَيْلَنَيْ بَهْرَيِ ١٤٠٠ سَالَانَ دَ قَوْرَنَانِيَا
هَهْمِي وَدَكِيْ وَيَيْ يَهُ يَاگَوَ دَهَانَ دَدَمِيْنَ پِيْشَرْ زَانِسَتِيْ فِيْسِيُولُوْجِيْ گَهْهَشْتَيِيْنِ.

موسلمان داخوازا بهرسقی دکەن

ئۆمەک ژ زاناییین موسلمانان ، ل ژیئر چاقدىرییا زانایەکى ب ناڤوددنگ يى
يەمەنی ، "عبدالمجيد الزندانى" ئەو پىزانین كۆمكىن يىن د قورئانى و
فەرمودىيىن دروست دا ^۱ ھاتىن ل دەرباردى زاروکبوونزانىيى ^۲ و زانستىن دېت
وەرگىزى سەر زمانى ئىنگلىزى ، و ل دووماهىيى ل دويىش ۋى ئايەتى چوون:

﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾^۳ النحل ئانکو: نەگەر ل
دەرباردى ۋى چەندى ھەوھ زانىارى نەبن ، پرسىيارى ژ كەسىن خودان زانىن
بکەن .

ھەمى ئەو زانىارىيىن كۆ د فەرمودىيىن دروست و د قورئانا پېرۋىز دا ھاتىن
ل دەرباردى زاروکبوونزانىيى كۆم كرن و پشتى ھىنگى وەرگىزىان بۆ زمانى
ئىنگلىزى و نىشا پروفېسۇر در. كىس مۇر (keith Moore) دان ،
پروفېسۇر زاروکبوونزانىيى سەرۋىكى بەشى تىخكارى ل زانكۆيا "تۈرنتۈ" ،
ل كەنەدا. نوگە ئىكە ژ مەزنەرەن زانىيان د بوارى زاروکبوونزانىيى دا.

فەرمۇودە يان سوننەت يا پىكھاتىيە ژ ناخىقەن يان كىپارىن ھېفەمبەرى (سلاقىن خودى ل سەربىن).

زاروکبوونزانی یا پیکهاتییه ژ خواندنا گهشهکرنا مرؤفی بھری ژ دایکبوونا وی.

داخواز ژ ڦی پروفیسوري هاته کرن کو بُوچوونا خو دربرپیت ل دھرباردي وی تشتئ نیشا وی دایی. وی ژی پشتی کو زُور ب هویری نھو زانیارییه هه لسنه نگاندین گوتی پرانیبیا نھو زانیاریبیین د ناف قورئانی و فھرمودھیان دا ل دھربارهی زانستی زاروکبوونزانیبیی هاتین ب تھمامی ل گھل زانستی سه ردهم د گونجن و ج نالوژیبیه ک د نافبھرا وان دا نینه ب ج رهندگه کی. و وی نھڈ چهندھڑی گوت کو نھو ل دھربارهی هندھک ئایه تین قورئانی نھشیت تشتھکی بیڑیت. نھشیا بیڑیت کو نھو ئایه ت د راستن یان نه ، چونکی وی نھو زانیاری نھبوون ل دھربارهی وان ئایه تان. و هھروهسا د زانستی نھ فرُوکھڑی دا ج به حس نینه ل سه ر ڦان ئایه تان.

خودایی مهزن د ئایه تھکیدا د بیڑیت:

﴿اَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (١) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلْقٍ (٢)﴾ العلق

نانکو: بخوینه ، ب نافی ب نافی خودایی خو یی کو هھمی تشت چیکرین ، مروف یی ژ پارچه خوینه کا مھھی چیکری .

د زارافی عھرہبی دا په یقا (علق) رامانا خوینا مھھی د دھت ، هندھک رامانیبی دیتر ژی بیین هھین وھکی: تشتھک کو خو ب هھلاویسیت ، پیکهاتھییه کا شیوه خوینپاردیه.

دكتور "کيس مور" ج زانياري نهبوون کو نهري مالبچويك ل دهستپيکي ب شيوهين خويينپارهه کي ده ردکهه قييت يان ڙي نه. بو تاقيقينا ڦي چهندئ ، رابوو ب ليکوليني ل سهر ماوهين دهستپيکي بي مالبچويکي ل ڙير مايکروسكوبه کا زور ب هيز و بهراورد کر ل گهل شيوهين خويينپاردي. و هکهه قيبيا د نافبهرا ڦان هه ردowan دا دكتور کيس مور توشی حيبهه تيبي کر. ب ڦي رهنگي ، ب رٽکا قورئاني ، زٽدھتر زانياري ب دهست وي کهفتن ل دهرباره زاروکبوبونزانبيي ، کو ههتا وي دهمني وي نهزانبيوون.

دكتور "کيس مور" ی بهرسقا نيزيکي ههشتئ پرسياران دا ل دهرباره زاروکبوبونزانبيي کو د قورئاني و فهرمودهيان دا هاتبوبونه به حسکرن. و ديار کر کو زانيارييین د قورئاني و فهرمودهيان دا ب تهمامي ئيکودوو دگرن ل گه وي تشتئ زانستي سه ردھم گههشتبيي، و گوت: "نهگهه ل بهري سيه سالان نهڻ پرسياره ڙ من هاتبانه کرن، من نه دشيا بهرسقا نيف ڙ وانان بدھم ڙ بهر نهبوونا زانيارييما زانستي ل دهرباره وان ".

ل سالا 1981، د حهفته مين کونفرانسي پزيشکي دا ل "دمام" ل سعووديه یي، دكتور "کيس مور" گوت: "بو من گهلهک جهئ خوشحالبيي یه کو نه ز شيام یي هاريکاربم د سه لاندنا زانيارييین قورئاني دا ل دهرباره گهه کرنا مرؤفي. و بهرسف ڙي يا دياره کو نهڻ پيزانينه ڙ لاي خودئ ڦه بو موحه ممهدي (سلاڻ ل سه ربن) یيئن هاتينه هنارتئ ، چونکي ج زانياري ڙ ڦان نه هاتبوبونه ڦه ديتن ههتا چهندين سه دهيان ل پشتئ هاتنا قورئاني. نه ڦه ڙي وي چهندئ د سه لينيت کو موحه ممهد (سلاڻ ل سه ربن) دقيت هنارتبي خودئ بيت ".

دكتور "کيس مور" ل ددستېيکن په رتوكهک ههبوو ب نافى "The developing human" ل پشتى کو زانيارييېن قورناني گه هشتىنه وي، ل سالا ۱۹۸۲ ئى سينيهم چاپ ژ په رتوكا خو به لافكردفه. و په رتوكا وي خه لاتى باشترين په رتوك و درگرت کو ژ لايى ئىك که س فه هاتبىته نقيىسىن. په رتوكاوى بۇ چهند زمانىيىن بياني هاته و درگىران و د چهند زانكۈيىن جىهانىيىدا ودك سىستەم د زارۇكبوون زانىيى دا هاته خواندن ل سالا ئىكى ياكولىيغا پزىشكىي.

دكتور (Joe Leigh Simpson) سەرۆكى بەشى ڙنان و زارۇكبوونى، ل كولىيغا بايلور يا پزىشكىي، ل "Houston" ، دېيىت: "ئەف پەيقىن موحەممەدى، چىتابىت ل سەر بىنەمايىن وان زانيارييان هاتبىنه گۆتن كول وي دەمى د بەرددەست بۇون بۇ وي نقيىسەرى، ئانکو سەددىيە حەفتى. ئەفه زى وئى چەندى د گەھىنېت کو نە ب تىنى تەڭىرى نەبۇو د نافبەرا زانستى و دىنى دا (مەردم پى نىسلامە)، بەلكوو نەو راستىيىا دىنى (نىسلامى) رېنېشاندەرىيىا زانستى كرى ب زىددەكىندا چەندىن دەقان بۇ وان زانيارييېن كو بەرى ھىنگى گەھىنېت بۇونى. دەق ياخەى د قورنانييىدا کو پشتى چەندىن زانستان ياخەى سەلاندىن کو راستىيە و ئەفەزى بەلگەيە ل سەر وان زانيارييېن د قورنانييىدا ژ لايى خودى ۋە يېنن هاتىن.

دلوپەك د نافبەرا ھەستىيېن پشتى و پەراسىييان دا ياخەقىتى :

﴿فَلَيَنْظُرْ إِلَيْنَاهُ مِمْ خَلْقٍ (۵) خَلَقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ (۶) يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الْصَّلْبِ وَالنَّرَانِبِ (۷)﴾ الطارق ئانکو، قىيىجا نەو مەروقى باودرىيى ب رابونا پتشى مەرنى نە ئىنېت بلا بەرىخو بىدەتى كانى نەو ژ ج هاتىيە ئافراندىن ،

نهو ژ چیکه کا ئافىٰ يا بلەز دھىتە ھافىتىن د مال بچويكىدا ھاتىيە ئافرالدىن
نهو چپك ژ نافبەرا پشتا زدلامى و سىنگى ژنى دھر دكەفىت.

د قوناغىن گەشەكىدا بچويكى دا ، ئەندامىن زۇربۇونى يىن نىر و مىيان ،
گون و ھىكدانك ، ل نىزىكى گولچىسکان د نافبەرا بىرپەدىا پشتى و پەراسىيىا
يازدىيى و دوازدىيى دا دەست ب دروستبۇونى دكەن. و پشتى ھىنگى بەرەڭ
خوارى دادكەفەن: ئەو ھىكدانك د ناڭ حەۋزى دا دەيىن ل دەمەكى دا گون
بەرى ژ دايىكبوونى بەرددوام دېن د داڭەفتەن دا ھەتا دگەھنە تویركى گونى
ب رېكا كەنالى "ئىنگواینەل". ھەتا پشتى گەشەكىدا وان ژى ئەڭ ئەندامىن
ھەنى پالپىشىياخوين و دەمارىن وان ژ لايى خوينبەرا مەزن يا زكى فە ، كو
ئەو ژى يا د نافبەرا بىرپەدىا پشتى و پەراسىيىان دا. و لىمەن و خوينا
خوينئىنەران ژى بۆ ھەمان نافچە دئىنە ۋەگوھاستن.

نوتە - ئافە کا كىم:

دەقىن پىرۇز يىن قورئانى د يازدە جەھان دا بەحسى وئى چەندى دكەن كو
مروف يى ژ نوتە يى ھاتىيە دروستكىن ، ب رامانا رېزدەيە كا كىم ژ ئافىٰ يان
دلىپە ئافەكى دئىت يا كو ل پشتى فالاڭرنا كۆپەكى دەيىت. د
چەندىن دەقىن قورئانىدا بەحسى ئى چەندى يا ھاتىيە كىن وەكى: ۲۲
۱۲:۲۲، ۵.

زانستىي يى سەلاندى كو ب تىن ئىك تۆۋە نىزىكى سى ملىون تۆۋان ھىكى د
پېتىنەت. ئانكى ۲/۱ ملىون بەش يان ۴۰۰۰۰٪ ئەو تۆۋەن كودەرھافىزىتى
ھىكى د پېتىنەت.

سۇالە - بۇختىيەك ژ ئافىٰ:

﴿ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَةً مِّنْ سُلَالَةِ مِنْ مَاءِ مَهِينٍ﴾ السجدة نانکو: پشتو هینگی
وی دونددها ئاده‌مى ڙ چپکه‌کا لواز و بی بها چیکر.

د هورناني ڙی دا پا هاتیبیه به حسکرن د نایه‌تین ۱۶، ۱۱، ۳۵، ۳۷، ۱۶، ۴، ۱۶، ۳۳، ۷۷: ۴۰، ۶۷

۱۹، ۸۰، ۲، ۷۶، ۳۷، ۷۵، ۴۶، ۵۲

پهپا عمرهبي سولاله رامانا پوخته يهك يان باشترين بهش د کوژمه يهکيدا د دهت. مهزاني کو ب تنن نئك تؤف پيدفيه بؤ پيتاندن هينکي، د ناف چهند مليونان دا کو زهلام بمرههم دئينيت. نهف تؤفي ب تنن ڙي د ناف ڦان همه مiliونان دا د قورئانيدا ب سولاله یئن ناف کري، نهم ڦي ڙي دزانين کو ب تنن نئك هينک دنiente پيتاندن د ناف ددهان هزاران دا کو ڙ لايئن ڙنې فه دئينه بمرههم نينان. نهف تاکه هينکه ڙي کو د ناف چهند هزار هينکان دا د قورئانى دا ب "سولاله" ياهاتبيه ناف کرن، و نهف پهيفه رامانا کيشانهکا توند د شلاتبيهکي دا ڙي د دهت. نه و شله ڙي ڙ ئافا زهلامي و ڙنې کو گه ميته يين تبنا ههين. همر نئك ڙ وان هينک و تؤف ڙي يين تيدا ئينايينه ده د ڙينگه ها وان دا د پروفسيه يا پيتاندن دا.

نوتفه يا نه مشاجي - ئافا تيکه لبووبي:

زارافن عمرهبي (نظفة امشاج) ئانکو ئافا تيکه لبووبي. ل دويٺ چهند شرؤفه کارين قورئانى، ئافا تيکه لبوونا هر نئك ڙ تؤفي زهلامي و هينکا ڙنې، زايگوت همر ب نوتفه بي دمئينيت. هه روتسا د شيان دا يه ئافا زدلامي ب ئافهکا تيکه ل بئيته دانان چونکي چهندين رڙينهن جودا بهشداريبي د دروستکرنا چهند هايدھيکيتن جودا دا دکهنه.

لهما "نوتفه يا نه مشاجي" (ئافا تيکه ل) همردوو تؤفين زهلامي و هينکا ڙنې د گريت ل گهله وئ شله یئن ڙي يا ل دورماندوري وئ.

ديار گرنا ر د گهه ڙي،

رەگەزى بچويكى ل دويىش سروشتى وى تۆقى دىئىتە دياركىن نەك ھىكىن. رەگەزى بچويكى ، ج نىئر بيت يان ژى مى بيت ، يى بەندە ب ھندى ۋە كۆ ئەرى جووت كرۇمۇسۇمىن ژمارە ۲۲ ژ ھەردوو كرۇمۇسۇمىن ۲۰ يان ژ ۲۷ پېكىدىت.

ل دەستپېتىكىن ، دياركىن رەگەزى ل دەستپېتىكى پىتاندىن يە و پشتا خۇب وئى كرۇمۇسۇمىن ۋە گىنددەت يە كۆ تۆقىن ھىكىن د پېتىنىت. ئەگەر تۆفەكىن ھەلگرى كرۇمۇسۇما ۱۰ ھىكىن ب پېتىنىت ل وى دەمى ئەو زارۇك دى يىن مى بيت و ئەگەر ئەو تۆفە ھەلگرى كرۇمۇسۇما ۷ بيت ئەو دى يىن نىئر بيت.

﴿وَأَنَّهُ خَلَقَ الرِّزْوَجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى﴾ (۴۵) مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى (۴۶) النجم ئانكىو: خودايى تە ھەر ئىك ژ نىئرۇ مى يان يىئن ژ تۆفەكى دروستكىن كول جەھى خۇ دەمەنەت .

پەيچا عەرەبى (نطفة) رامانا بەشەكى كىيم يى ئاھىن يە و پەيچا (تعنى) رامانا دەرھافىيەتن يان ژى چاندىن د دەت. لەوما (نطفة) يَا تايىبەتە ب تۆقى فە چونكى ئەو يَا دەرھافىيەتىيە. قورئان دېيىزىت:

﴿أَلْمَ يَكُ نُطْفَةٌ مِنْ مَنِيٍّ يُعْتَى﴾ (۳۷) ثُمَّ كَانَ عَلَقَةٌ فَخَلَقَ فَسَوَى (۳۸) فَجَعَلَ مِنْهُ الرِّزْوَجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى﴾ (۳۹) القيامة ئانكىو: ئەرى مەرۆف دلوبەكا ئاھىن نەبو كو يَا ھاتىيە رېتىن . و ل دېقىدا يَا بويە پارچەكا خوينا ھشك ، ۋېجا خودى ب شىانا خو ئەو ئاھىندا و ب جوانلىكىن رەنگ ئەو دروستكى ؟ و وى ھەر دوو جوت: يى نىئر و يى مى ، ژۇقى مەرۆفى دان .

ل فیزی دیسان به حسی ٿی چهندئ یا گری دبیژنہ به شهکن کیم دلپهک ژ تؤفی (نطفة منی) کو ژ زهلامی دهدگه فیت و یا به رپرسه ژ دیارکرنا پیگمزری.

ل دفهمریئن هندستانی خهسی حهه دکهنه نه فیبین وان کور بن ههتا پهخنه یئی ژی ل بویکین خو دگرن نه گهر زاروکی وان کور نه بیت. لی نه و نزانن یئی به رپرس ژ دیارکرنا پهگه زی بچویکی تؤفی زهلامی یه نه ک هیکا ڙنی یه! نه گهر نه و هه ر گازندھیان بکهنه ، دفیت نه و گازندھیان ژ کوریئن خو بکهنه ، نه ژ بویکین خو ، چونکی هه ر ڦیک ژ قورئانی و زانستی ژی نه و چهنده یا دیارکری کو ئافا زدلامی یا به رپرسه ژ پهگه زی وی زاروکی!

بچویک د سی جهیں تاری دا یئی هاتیبیه ناخافتنه .

﴿يَخْلَقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٌ﴾^(۶) نانکو: خودایی مهزن هه و د زکی دایکین هه و دا دروست دکهت ب چهندین گوناغین ڦیک ل دویف ڦیکی ، د تاریاتیا زکی و مالبچویکی و پسدانکی دا .

ل دویف ناخفتنا دکتور "کیس مور" نه سی به شین تاری کو د قورئانیدا هاتینه به حسکرن د ڙفرنمه فه بُو هه ر ڦیک ژ ڦان جهان:

۱- دیواری پیشیبا زکی دایکی .

۲- دیواری زاروکدانی .

۳- به دھیا نه مینو کو ریونی .

قوناغین گهشه یا بچویکی:

وَنَقْدَ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سَلَالَةٍ مِّنْ طِينٍ (١٢) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارِ مَكِينٍ (١٢) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلْقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلْقَةَ مُضْنَغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْنَغَةَ عَظَامًا فَكَسَوْتَا الْعَظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا أَخْرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَكْبَرُ الْخَالقِينَ (١٤) الْمُؤْمِنُونَ ئانکو: ب راستی مه ئادهم ژ تهقنه کا ژ هه من لایین ژ نه ردی هاتیه و درگرتن ئافراند . و پاشی مه دوندھا وی نهوا ژ چپکەکا ئافی یا ژ پشتا زهلا می دھیت و د جھەکی ئاسى دا کو مالبچویکە ئاکنجى دبیت زىدەکر . پاشی نه و چپک مه کرە خوینەکا سور و نه و خوین پشتى چل رۆزان مه کرە پارچەکا گوشتى ، و نه و پارچە یا گوشتى نه رم مه کرە هەستى ، و پاشی مه گوشت ب سەر هەستى داگرت ، و پاشی مه ب ئافراندنه کا دى نه و ئافراند کور بە هاتیه دان ، فىچا يى پیروز بیت خودى . نه و ئافراندنا هەرتىشەکى باش داي .

د ۋان دەقاندا خودايى مەزىن ناماژەيى ب وى چەندى دكەت کو مروف ژ بەشەکى زۇر كىم ژ ئافى يىن هاتىيە چىكىن کو يى ل جەن حەواندى دانايى، و ب توندى يى راگرتى کو (د زمانى عەرەبىدا دېيىزنى - قرار مكين). زارۇكىدان ژ لايى پشتى فە زۇر ب باشى پارىزگارى ل سەر دىئىتە كرن. ب ھارىكارييىا بېرىدىا پشتى فە کو نه و ژى ژ لايى زەقلىەكىن پشتى فە ب باشى پاراستن ل سەر دىئىتە كرن. و ھەروەسا زارۇك ژ لايى پەردىا نەمینۇس ژى فە دىئىتە پاراستن کو ژ ماددىيى ئەمینۇس بىك دىئىت. ب ۋى رەنگى نه و بچویک دى كەفيتە د ژىنگەھەکا باش و پاراستى دا.

نه نافا کیم دئیته گوهورین ژ بو (علقه) و نه فهڙی رامانا تشهکی د دهت کو یئن پیکفه نویسیايو یه. و ههروهسا رامانا پیکهاته یه کا ل سه ر شیودین خوینپارهی ژی د دهت. و ههردوو رامان ژ لاین زانستی فه د دروستن چونکی زاروک ل دهستپیکی خو ب دیوارین زاروکدانی فه د ههلاویسیت و شیودین وی ژی ودکی خوینپاره یه کی یه. و ههروهسا ودکی خوینپارهی ژی سه رهه دههی دکهت (خوینی د میزیت) و خوینی ژ دایکا خو وردگریت ب پیا و هریسی نافکی.

رامانا سیبی یا زارافی (علق) پارچه خوینه کا مهه یه. د ماوهی ژی قوناغا (علق) ی دا، کو د نافبهراء حهفتیبا سیبی بو چاری د ماوهی دووگیانی یی دا، نه خوین د ناف دهه مارین بچویک یئن خوینی دا د مههیت، لهوما ئه و زاروک ژی دی ودکی خوینا مهه لی نیت و ل گهل ژی چهندی کو رهندگی وی ژی ودکی خوینپارهی یه.

بهاوردی یی بکه د نافبهراء وان زانیاری یی د قورنانی دا ههیین و نه و تیکوشینی یی مروفی ژ بھر زانستی کرین.

ل سالا ۱۶۷ (Leeuwenhoek Hamm) نیکه هم زانا بوو کو تؤفی زدلامی ل بن مايكروسكوبی دیتی. و گوت تؤفی زدلامی وینه یه کی زور بچویک کری نه مروفی یی د نافدا کو بھر بھر گه شه یی دکهت د زاروکدانی دا و پشتی هینگن دی بیته زاروک (بیتی کو هنیکی ج روله ک د چیکرنا زاروکی دا همبیت) نافن هن بیدویزی ژی کره "بیدویزا هه لکولانی" لی پشتی زانیايان تیکولینه کری دیار بوو کو هه باره یی هنیکی مه زنتره ژ تؤفی، ژ لاین هنده ک زانیايان ودکی "نیکراف" و هنده کتین دیت کو د گوتن زاروک یی بچویک کری یه

د هيکى دا و ژ ويرى دروست د بيت. پاشى ل دووماهىيَا سەدھىيَ هەزدىيَ، "مۆپىرتويىس" پىشنىارا بىر دۆزا فەگوھاستنا زىدە بابانىيى كر (ب فى ىمنى كى نەو زانىارىيىن كو د قورئانىدا ھاتىنە بە حسکرن ل دەرباردى بە شدارىيَا ھەنئىك ژ ئاۋا زەلامى و ژنى د دروست بۇونا زارۇكى دا ھەتا سەدھىيَ هەزدىيَ نەھاتىيە فەدىتن و ج كەسەكى ڦىلى مۇسلمانان نەدگۇتى كو مەرۇف ژ ئان دوو ئاڤان دروست د بيت) ۲

وەركىن

وەركىن

و پشتی هینگی (عنقه) دنیته گوهورین بو (مضغة) نانکو تشههک هاتبیته جوینن و تشههکی بچویک یان بچویکترین تشت کو بشیت د ناف دهقی دا وکی علکی ب نیته جوین. هه رد و شروفه کرن ڏی ڙ لاین زانستی ڦه د راستن ، دکتۆر "کیس مور" پارچه پلاسته ردکا بچویک نینا و نیخسته سهر شیوه و فه بارهی مالبچویکی د قوناغا دهستپیکنی دا ب ددانین خوفه جوی و کره (مضغة). و کره جوداهی ل گهل دهستپیکنین قوناغا مالبچویکی. شوینا ددانین وی وکی لهپین مالبچویکی (somites) ده رکه هفتون کو دهستپیکا دروستبوونا بپر هیین پشتی یه.

ول دیفدا (مضغة) دنیته گوهورین بو (عظم). و ههستی ڏی ب گوشتی یان ڏی ب زهله کان دنیته گرتن (لحم). و ل پشتی هینگی خودئ د گوهوریت بو چیکرییه کی دیتر. پروفیسۆر (Marshall Johnson) نیکه ڙ زانایین ب نافودنگ یین نه مریکا، و سهروکی بهشی که لاشتازانیی (ئاناتومی) یه و ریشه بھری دامه زرینه ری "دانیه ل"ه ل زانکویا "توماس جیفه رسون" ل "فیلادلفیا" ل نه مریکا ، داخواز ڏی هاته کرن کو نه و بوجوونا خو بیڑیت ل ده باره وان زانیاری بیین د قورئانی دا هاتین ده باره زاروکبوون زانیی. ل دهستپیکنی وی گوت چینابیت نه و زانیاری ڙ نیشکه کیفه بووبن چیند بیت موحده ممه دی مايكرو سکوپه کا گهله ک ب هیز هه بوویه. و پشتی هینگی ده من گوت موحده ممه د بهری ۱۴۰۰ سالان یی بوویی و مايكرو سکوپ ڙ بهری چهند سه دهیه کان پا هاتییه دروستکرن ، وی کره که دنی و گوتی کو نیکه م مايكرو سکوپ هاتییه چیکردن ب تنس دشیا دهه جاران وی وینه مه زن بکهت و نه دشیا وینه بیین زور رون نیشان بدھت. و ل دیفدا گوت: " من ج گومان

نینه کو وه حیبا خودایی به شداری یا د وئ قورئانی دا کری یا موحه مهدی
خواندی "!

زیده‌ری ھن ناخفتنی شریتمکا ڤیدیویی یه ب نافن " نمفه نه و راستییه یه " . بو
دھستکه‌فتنا ھن ڤیدیویی په یو دنیییں بکه ب دامه زینه را لیکو لینین نیسلامن.

ل دويش ناخفتنا دكتور "كيس مور" ، پاقدركنا قوناغين گشهكرنا مالبچويکي ، کو د جيھانيدا کار پي دئيته کرن ، يا دهقيق نينه ، چونکي ل دويش بنجيئنه يه کا ژماره يين قوناغان ييین هاتينه دانان ، بو نموونه قوناغا ۱ ئ و قوناغا ۲ ئ و ههتا دووماهيبي. ژ لايکي ديتر ئه و دابهشکرنا کو قورناني بو قوناغين وي دانايى ، يا گريدايى يه ل سهر وان تاييتمهندىيئن ديار وجوداکمرىن شىوه ويئنه يي مالبچويکي ، کو د ناڭ دا دهرباز دبيت. نهفهڙي ل دويش وان قوناغين جوداکاري ييین بهري ژ دايکبۈونى نه و وسفعه کا هوير و زانستى د به خشىت کو هم يا گشتگره و هم ژى ل گەل زانستى سەرددەم د گونجىت.

قوناغين گشهكرنا مروفى د ئان دهقىن قورنانيدا ييین هاتينه به حسکرن:

﴿أَلَمْ يَكُ نُطْفَةٌ مِّنْ مَنْيٍ يُمْتَنِى (۳۷) ثُمَّ كَانَ عَلْقَةً فَخَلَقَ فَسُوئِى (۳۸) فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الْذَّكَرَ وَالْأَنْثَى (۳۹)﴾ القيامة ئانکو: ئايى مروف دلوبه کا توفي نهبوو يا هاتىه رېتىن . و ل دېقدا يا بويه پارچە کا مەھى ، و ل دېقدا يىن هاتىه دروستكرن و رېك و پېك کرن . و ب فى چەندى ژى هەر ئېك ژ رەگەزىن نىر و مى ييین هاتىنه دروستكرن .

﴿الَّذِي خَلَقَ فُسُوْاْكَ فَعَدْلَكَ (۷) فِي أَيِّ صُورَةَ مَا شَاءَ رَكَبَ (۸)﴾ الأنفطار ئانکو ، ئه و خودايى کو تو راسته کرى و گوهرانكارىيئن د تەدا کرىن و ئه و شىوى دايىه تە يىن وي حەز ل سهر هەبوي .

د قوناغا (مضغه) دا بهشەکى مالبچويکي يى چىبۈويى و بهشەکى ديتر ژى چىنەبۈويه ، نەگەر ئه و مالبچويک ب ئىته بىرەن و بکەنە پارچە پارچە، ل

وی ددمى دى بىينىن كو زور نەندام يىن چىبۈويىن لى ھندەكتىن دىتە يىن
مايىن و ھىشتا چىنەبۈويىنە.

ل دويف ناخفتنا پروفېسۈر (Johnson)، ئەگەر ب وى رەنگى ب ئىتە
وەسف كرن كو ب تەمامى يىن دروست بۈويى ل وى ددمى دى وەسفكىنە مە ب
تنى وان بەشان فەگرىت يىن ل دەستپېتىكىن چىبۈويىن ، و ئەگەر نەم وەسف
بىكەين كو نەو ھەمى چىنەبۈويە ل وى ددمى دى وەسفكىنە مە وان فەگرىت
يىن كو ھەتا نوگە چىنەبۈويىن، ئانكۇ نەو مالبچۈيکە ب تەمامى دروست
بۈويە يان ژى نە؟ ج وەسفەك نىنە باشتى بىت بۇ وى قۇناغىن ياكو قورنائى
كىرى "بەشك يىن چىبۈويى و بەشكى دىتە چىنەبۈويە" وەكى د وى ئايەتى
دا ھاتىيە بە حىسىكىن:

﴿خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلْقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْنَغَةٍ مُّخْلَقَةٍ وَغَيْرِ
مُّخْلَقَةٍ لِّنَبِينَ لَكُمْ﴾ (٥) الحج ئانكۇ : مە هوين يىن ژ ئاخىن چىكىرین و ل
پشتى ھىنگى ژ توفەكى و پشتى ھىنگى ل زەرويەكى مەھى و ل دىقىدا ژ
پارچە گوشتەكى كو بەشك يىن دروست بوي و بەشكى دىتە ژى چىنەبۈويە
ھەتا بۇ ھەوە رون بىكەين .

ژ لايىزانتى فە دى شىئىن د ۋى قۇناغى دا ل دەستپېتىكا گەشكىرنى كۆمەگا
خانەيان يىن ھەين جوداكارى يىن كرىن و ھندەك خانەيىن دىتە ژى يىن
ھەين ھەتا نوگە جوداكارى نەكىرىنە - ھندەك نەندام يىن چىبۈويىن و
ھندەكتىن دىتە ژى چىنەبۈويىنە.

ھەستا دىتنى و گوھلىيپۇونى:

ئىكەم ھەست د بچويكى دا گەشە دكەت ھەستا گوھلىبۈونى يە. بچويك پشتى
حەفتىبىا ۲۴ ئى دشىت ھەست ب دەنگى بکەت. و ل دىيەدا ھەستا گوھلىبۈونى
د حەفتىبىا ۲۸ ئى دا دەست ب گەشەكىنى دكەت و تۇرا چاڭى ھەستىيارىبىا
پۇناھىيى بۇ پەيدا دكەت. د قورئانىيىدا ئەف چەندە يا ھاتىيە رۇن كرن:

﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئَدَةَ (٩)﴾ السجدة ئانکو : ب راستى مە
مروۋىيى ئەنەنەكى ئىكەنلەن چىكىرى داكو وى ب جەربىنن مە شىانىن گوھ لى
بۇنى و دىتنى دانى .

﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ نَبْتَلِيهُ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا (۱۰)﴾ الأنسان
ئانکو : ئەو خودايىن ھەوھىيە يىن گوھ لى بۇنى و دىتنى و ھەستكىنى و
ئىكەھشتن بۇ ھەوھ چىكىرى ، زور كىيم سوپاسيا خودى دكەن!

د ئان ھەمى دەقان دا ھەستا گوھلىبۈونى بەرى ھەستا دىتنى يا ھاتىيە
بەحسىرن. ئانکو وەسفىن قورئانى ب تەمامى ئىكۈدۈ دىگەن ل كەل
لېكۈلەنن سەرددەمى ل دەربارە بچويكى.

۱۲. زانست ب شیوه‌هکی گشتی:

﴿أَيْخُسْبُ الْإِنْسَانُ أَلَنْ نَجْمَعُ عَظَامَهُ (۳) بَلِيْ قَادِرِينَ عَلَىْ أَنْ نُسُوِيْ بَنَاهُ (۴)﴾ القيامة نانکو : نهري مروف وى گومانى دبهن کو نهم ههستيین وان کوم ناكهين؟ نه خير ، مه شيان ييین ههين کو ب شیوازهکی زور يى ورديين نه خشهييین سهري تلین وان ييین چيکريين .

بى باوهر گهنهشهيي ل سهري وى چهندى دکهن کو چاوان مروف دى ل پشتى مرنى ساخ بيت ل ددمهکى دى ههستييین وى ژيکفهبن و چاوان مروف دى ئيکودوو نياسن ل پشتى ساخبوونى . خودايى مهزن و بلند برسفا وان د ددت کو نه ب ثنى دى ههستييین وان کوم کهت بهلكو دى شىت گلهك ب باشى سهريين تلین مه چيکهتهفه .

بۇچى د قورئانىدا بەحسى نياسينى و جوداکرنا مروفان دکهت ، ب شیوازدكى تايىبەت بەحسى سهريين تلان دکهت؟ ل سالا ۱۹۸۰ ، پشتى کو ژ لايى رېزدار (Francis Golt) ليکولين ل سهريين تلان بۇونە رېيەكى زانستى بۇنياسينا مروفان . کو ج جاران سهريين تلین دوو کەسان د حىيانىدا ودكى ئىك نابن ، هەتا ئەگەر نە دوو کەس وەكى ئىك ژى بن ، هەر ژ بەر ئىن چەندى يە پوليس ل هەر وەلاتەكى سهريين تلان ب کار دئىن بۇ فەديتنا تاوانباران .

ل بەرى ۱۴۰۰ سالان ، كى ل دەرباردى نە ودكەھقىيىا سهريين تلان پىزانىن هەبوون؟ بى گومان ژبلى ئافريئەرى كەسەكى نەدزانى .

ھەبوونا ھەستا ئىشانى د پىستى دا ،

ل دهستپیکی یا ژ مرؤفی فه کو ههستکرن و ئیشان ب تنى یا ب میشکی فه گریدایی يه. لى د لیکولینین فى دووماهیيى دا هاته سهلاندن کو ئیش ودرگر بکەت. يېن د ناڭ پېستى دا هەين ، کو بىيى وان مرؤف نەشىت ھەست ب ئیشانى بکەت.

دەمى دكتورەك ھەلسەنگاندى بۇ نەخۆشەكى توشبووی ب سۆتنى دكەت ، نەو پلهيا سۆتنى ب کار ئینانا دەرزىيەكى ل سەر پېستى وي ديار دكەت. نەگەر نەو نەخۆش ھەست ب ئیشانى بکەت ، پزىشك دلخۆش دبىت ، چونكى نېشانا وي چەندى يه کو وي سۆتنى ب تنى بەشى سەرۋە يى پېستى وي نەخۆشى يى گرتى و نەو ئیش ودرگر د ساخن ، لى ئەگەر نەو نەخۆش ھەست ب ئیشانى نەكەت ، وي سۆتنى چىنا ل بن پېستى وي يا ۋەگرتى و نەو ئیش ودرگر نەمايىنە.

د قورنانىيى دا ب شىوازەكى رۇن ئامازەيى ب ھەبۇونا ئیش ودرگران د پېستى دا دكەت د ۋى دەقى دا:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَيَّاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضَجَتْ جَلُودُهُمْ بَذَنَاهُمْ جَلُودًا غَيْرُهَا لِيُذْوَقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا (٥٦)﴾ النساء نانکو ، نەوین باوەر يى ب بەلگەھىن مە نەئىن ل دوماهىيى دى ھافىزىنە دناگرى دا ، ھەر گافا پېستى وان هاته سوتى و دامالىن دى پېستەكى دىت كەينە بەر وان بو وي چەندى داكو تام كەنە نەخوشىيى ، ب راستى خودى يى ب شىان و کار ب جەھە .

پەرۋىسىر (Tagatat Tejasen) سەرۋەكى بەشى كەلاشتىزانىي (ئاناتۆمى) يە ل زانكۇيا " چىانگ مای " ل " تايىلەند " ، دەمەكى زۇر بۇراند

بۈلۈكۈلۈنى ل سەر ئىش ودرگاران. ل دەستپېنىڭى وى نەدزانى كو قورئانى بەرى ۱۴۰۰ سالان يا بە حىسلىرى. پېشى هىنگى نەف دەقى قورئانى پېشىراست كر. نەو پروفېسۈر ھند يى كارىگەر بۇو ب وان شرۇفە كىرىن ھوپىر و زانستى يىئىن قورئانى ، ب پەنگەكى كو د كۆنفرانسى ھەشتى يى پېزىشى دا ل "رېاز" ئى ل پايتەختى "سەعوودىيە" ھاتە نەنجامدان ل دەربارە ئاماڭەيىن زانستى يىئىن قورئانى و سوننەتى ، ب شانازىيە ل پېش چاۋىن خەلکى گۆت: " لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ "

ج پەرسىتىيەكى ب راست نىنە ژىلى خودى ، و موحەممەد ژى ھنارتىيە خودى يە.

ب پشتراستی فه پیکی و نیکگرتنا قورئانی ل گهل زانستی فی رونکرنا
قورئانی دیار دکهن کو دبیزیت:

﴿سُتْرِيهِمْ أَيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْلَمْ يَكُفَّ
بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ (۵۳) فصلت ئانکو : مه زوی ب زوی ئهم
بەلگەھان نیشا ددهین ل دھربارەی جھین ئەردی ، و نافیا وان دا دی بو وان
دیاربیت کو ئەم دینه یى راسته ، ئەردی ما ئەم چەندە بەس نینه کو خودى
ل سەر ھەمى تىشىھەنگى یى ناگەھدارە ؟

دەقى دەقى دا قورئان داخوازى ژ ھەمى مرۆڤايدىيى دکەت کو ھزراخۇ بکەن
وبەرئى خۇ بىدەنە دروستىرنا گەردوونى:

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولَى
الْأَلْبَابِ﴾ (۱۹۰) ال عمران ئانکو : ب راستى د چىکرنا ئاسمانا و ئەردی دا ،
و گوھرینا شەم و روزا بەلگەھ و نیشان ب وان کەسىن خودان ئىر .

بەلگەپىن زانستى يىن قورئانى وى چەندى بۇ مه رۇن دکەن کو قورئان
وەھى يە. چ مرۆڤان نەدشىا چارده سەدەيان بەرئى نوگە پەرتۈوگەكى ب
نېپىسىت کو ئەم بەلگەھىن زانستى تىيدابىن.

ل گهل ئىن چەندى ھەمېيى ژى ، قورئان پەرتۈوگا زانستى نینه بەلکوو
پەرتۈوگا نېشانانە. ئەم نېشانە وەل مرۆڤى دکەن کو نەگەرئى ھەبۈونا خۇل
سەر ئەردى ب زانىت ، و وەل دکەن کو ب شىوازدى باش ژيانا خۇ د
سروشى دا ب بۇرىنىت. بىن گومان قورئان پەيامەكە يا ژ لايى خودى فە

هاتى ، چىكەر و بەرددوامپىيدىرى گەردوونى يە. ھەر وى پەياما تاكى و بىن و دكەھەفيبيا خودى ھەلدگريت يا گو ھەمى پىغەمبەرىن دىتەپىن ، ژ ئادىمى بىگەرە ھەتا مۇوساى و عىسائى و موحەممەدى (سلاڭ ل سەر ھەمىيان بن).

چەندىن پەرتۈوكىن بىن بەل دىرىباردى قورئانى و زانستىن سەرددەم يېن ھاتىنە نەفيساندىن و كار يېن ل سەر چەند لىكۆلىنىن دىتە ژى دئىتە كەن. ب ئانەھىيا خودى ئەف لىكۆلىنە ژى دى بىتە ھارىكارەك بۇ وى چەندى مەرۆفايەتى زىددەر نىزىكى پەيغا (الله) بىن. ئەقى پەرتۈوكى ب تىن بەشەكى كىم ژ وان بەلگەيېن زانستى يېن د ناڭ قورئانى دا يېن ب خۇفە گرتىن. ئەز نەشىم بىزىم من ھەمى دادوھرىي ياكى د بابەتى دا.

پروفيسور (Tejasen) مۇسلمان بۇو ب تىن ژ بەر كارتىكىن ئىك نىشان زانستى كو د قورئانىدا ھاتىيە بەحسىرن. چىدېتىنەن دەنەك ژ وانان پىدۇپ دەھ بەلگەيانە د دەمەكى دا ھەنەكىن دىتە سەد بەلگەھ د پىدۇپ نە ھەتا بۇ دىتە سەلەندىن كو قورئان وەھىيا خودى يە. لى ھەنەك خەلکىن دىتە يېن ھەين ئىسلامنى پەسەند ناكەن ھەتا ئەگەر ھزار بەلگەيان ژى بۇ بىنى. قورئان د قى دەقى دا بەحسى ئان ھزر گرتىييان دكەت:

﴿صُمُّ بَكْمُ عَنِّيْ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ (١٨)﴾ البقرة ئانكى : ب راستى ئەو يېن كەر و لال و كوردنە ، نا زېرن (بوسەر رىكا راست).

قورئانى كۆددىكى تەمام يېن ژيانى يېن تىدا بۇ تاكى و كۆمەلگەھى. الحمد لله ، نەو بىكا قورئانى بۇ ژيانى دانايى ب پلهەيەكا زۆر ل سەر ھەمى وان

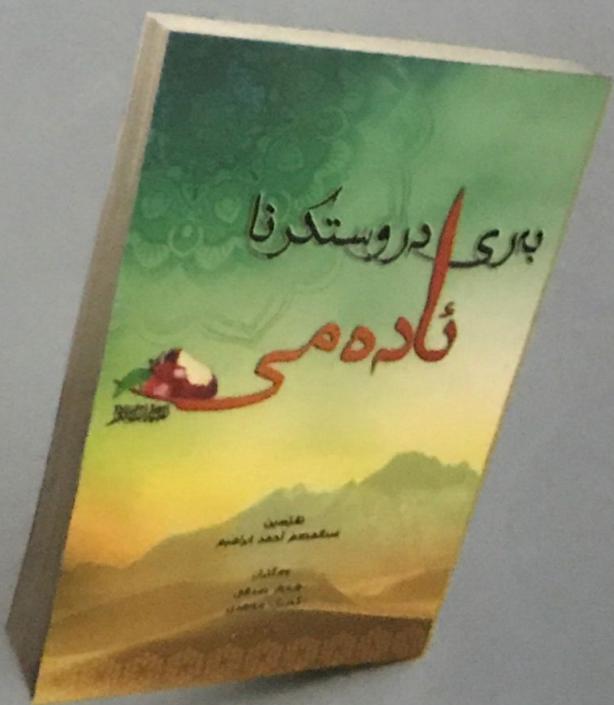
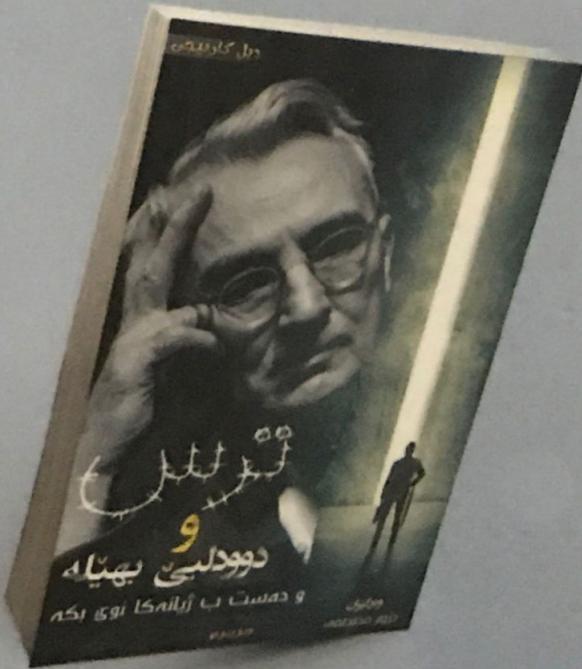
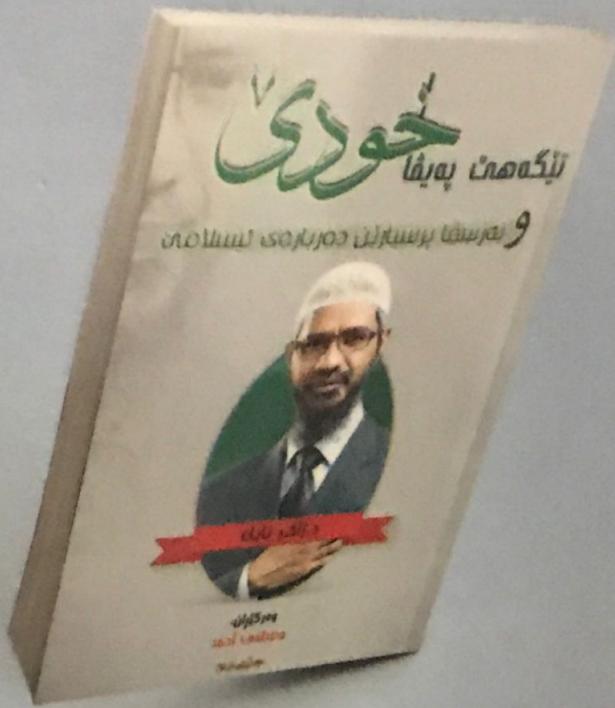
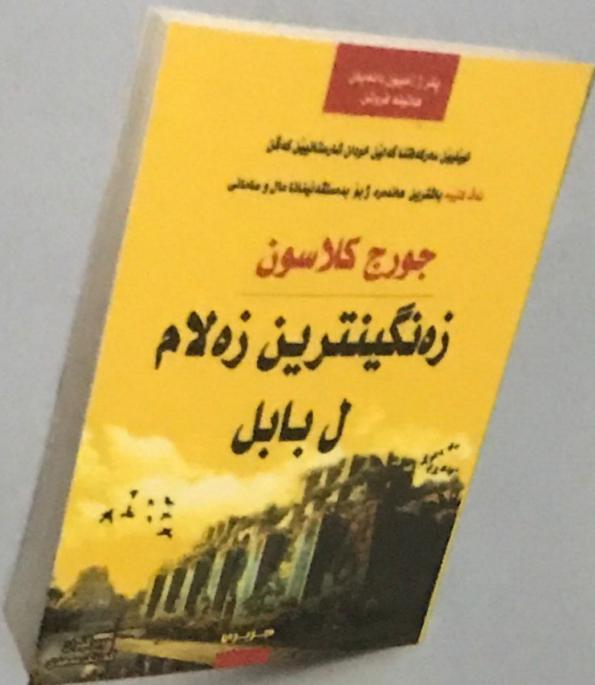
سېسته مانه يېن مړوڻي دانایين کي دئ شیت پیکه کا باشت نیشا مه دهت
ز وئي یا کو چېکه مری ب خو دانایي؟

هېڅخوازم خوداین مهمن فن ہېنګاڅا من یا بچویک ڏ من وړېگړت و
داخوازا دلؤټانیبی و هارېکاریبی ڏ وئي دکه م.

نالقمرؤك

نیاسینمکا پېتىفى ل دۆر دكتۆر زاکر نايك	4
پېشەمكى	9
ستىرناسىي (دروستبۇونا گەرددۇونى)	15
فېزىيا (نەتۆم ڏى يا ڙ چەند بەشان پېتىھاتى)	28
زانىتى نافى (گىرەپا نافى)	30
ئەرىنناسىي (چىا وەكى سىنگىن چادى نە)	35
زەرىاناسىي (نافېرەك د نافېرەك نافا شرین و نافا سویر دا)	39
پەوەكزانىي (پەوەكان رەگەزىن نىر و مى يېن ھەين)	47
گىانەوەرزانىي (ئازەل و بالىنە ب شىۋەيى كۆمەلگەھ دېزىن)	49
نوشدارى (ھنگەپىن چارەسەرەك بۇ مەرۇقا يەتىيى)	55
فيسييولۆجى (زېرىپا خوينى و شىرى)	57
زارۇكبوونزانىي (موسىمان داخوازا بەرسقى دەھن)	59
زانىت (ب شىۋەيەمكى گشتى)	76
پوخته	79
نالقمرۇك	82

چاپ و پوشاپت کتابخانه جزیری

کتابخانہ
جزیری

mob: 0750 4260269

mob: 0750 4588806

ناظ و نیشانیت مه ل فیسبووک: کتابخانہ جزیری

وھوک - یہ امینہ یہ بکھاری نہ حمہ دے خانی